

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ODSJEK ZA KLASIČNU FILOLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

Oratio in instauratione annua studiorum Ignjata Đurđevića (1703.)

Studentica: Dijana Gašparović

Mentor: doc. dr. sc. Irena Bratičević

Zagreb, rujan 2014.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

Oratio in instauratione annua studiorum Ignjata Đurđevića (1703.)

Mentor: dr.sc. Irena Bratičević

Studentica: Dijana Gašparović

Zagreb, rujan 2014.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. ŽIVOT I DJELO IGNJATA ĐURĐEVIĆA.....	5
2. GOVOR.....	8
3. POPRATNE PJESME.....	19
4. KARAKTERISTIKE GOVORA NA POČETKU ŠKOLSKE GODINE.....	21
5. STILISTIČKA ANALIZA.....	24
6. RUKOPISNA BAŠTINA U NASTAVI LATINSKOG JEZIKA.....	29
7. ZAKLJUČAK.....	30
8. POPIS LITERATURE.....	31
9. POPIS INTERNETSKIH IZVORA.....	32
10. PRILOG 1.: Prijepis Đurđevićeva govora.....	33
11. PRILOG 2.: Izdanje Đurđevićeva govora iz 1704.....	40

UVOD

U diplomskom radu pod naslovom „*Oratio in instauratione anno studiorum Ignjata Đurđevića (1703.)*“ bavit ću se govorom Ignjata Đurđevića na početku nove školske godine na kolegiju u Ascoliju 1703.

U uvodnom dijelu diplomskoga rada navest ću biografske podatke o Ignjatu Đurđeviću te njegova djela na hrvatskom i latinskom jeziku. U njegovu životopisu osvrnut ću se na njegovo podrijetlo, obrazovanje te svjetovno djelovanje. Nakon životopisa nabrojiti ću njegova najznačajnija djela na hrvatskom i latinskom jeziku te njihove najvažnije karakteristike.

U središnjem dijelu diplomskoga rada navest ću općenite podatke o samom govoru koji je i centralni dio samoga rada. Zatim ću se kratko osvrnuti i na sam grad Ascoli Piceno i njegovog zaštitnika sv. Emidija. Nakon tih podataka, uslijedit će sadržaj govora te sadržaj popratnih pjesama. Cilj ovoga diplomskoga rada jest rad na govoru Ignjata Đurđevića te uočavanje njegovih posebitosti i sličnosti s govorima koji su se izvodili na početku školske godine. U poglavlju koje slijedi nakon sadržaja govora bavit ću se člankom Maurizija Campanellija. Campanelli iznosi osobitosti i karakteristike govora koji su se izvodili na početku školskih godina. Nakon kratkog sadržaja tog članka, utvrdit ću sličnosti i razlike Đurđevićeva govora s Campanellijevim navedenim karakteristikama govora te vrste.

U posljednjem poglavlju bavit ću se stilističkom analizom govora.

1. ŽIVOT I DJELO IGNJATA ĐURĐEVIĆA

Ignjat Đurđević, jedan od najpoznatijih pjesnika hrvatskog latinizma, poznat i pod talijaniziranim oblikom imena Ignazio Giorgi-Bernardo, rođen je u Dubrovniku 13. veljače 1675., a umro je također u Dubrovniku 21. siječnja 1737. godine. Potječe iz poznate dubrovačke obitelji (sin je Brnje Nikova i Frane, rođ. Zlatarić) koja je primljena u plemstvo nakon potresa 1667.¹ Dok nije stupio u benediktinski samostan, zvao se je Niko. Pohađa isusovačku gimnaziju u Dubrovniku (Collegium Ragusinum). Prema izvorima² učitelji su mu bili o. Rafo Tudišević (učitelj gramatike i retorike) te o. Ardelio Della Bella. Već u šesnaestoj godini počinje pisati poeziju. Odmah nakon završetka školovanja obavlja administrativne službe u Dubrovniku. Prvo je postavljen za kapetana tvrđave Lovrjenac 4. ožujka 1693. te je ponovno obnašao tu istu dužnost 1694. i 1696.³ Imenovan je knezom na Šipanu 1695. Za vrijeme svojega knezovanja na Šipanu dopisuje se s Đurom Matijaševićem koji je bio njegov blizak prijatelj. Također, u to vrijeme Đurđević piše prigodnicu Mari Boždarevoj i zbog određene slobode iskazane tom pjesmom, nakratko odlazi iz Dubrovnika. Vraća se 1696. i preuzima ulogu nadglednika tržnice. Naredne godine odlazi u Rim gdje pristupa isusovačkom redu. Nakon što je uspio savladati dio propisanih tečajeva, postaje uspješnim nastavnikom isusovačkih kolegija u Loretu (1702.), Ascoli Piceno (1703.) i Pratu (1704.). 24. siječnja 1705. napušta isusovce, vraća se u Dubrovnik te pristupa benediktincima organiziranim u Mljetsku kongregaciju⁴. Tada uzima redovničko ime Ignjat (iz poštovanja prema isusovačkome redu, kojem je dotad pripadao, a upravo ime Ignjat uzima prema osnivaču toga reda), po kojem će biti poznat u nadolazećoj pjesničkoj karijeri. Zbog sukoba sa Senatom 1710. godine biva protjeran iz Dubrovnika. Odlazi u južnu Italiju, u Napulj.⁵ Iako mu je Vatikan kasnije odobrio povratak u rodni grad, nije se žurio vratiti. U razdoblju provedenom na jugu Italije piše prigodnice na talijanskom jeziku za bogate lokalne obitelji (kao npr. prigodnica napisana za svadbu Lofredo – Grillo objavljena u Padovi 1712.).⁶ S povratkom u Dubrovnik Đurđević se intenzivno počinje baviti književnim radom. Također, tada surađuje i

---

¹ Kravar, Zoran, Novaković, Darko, *Ignjat Đurđević*, Fališevac, Dunja, Nemec, Krešimir, Novaković, Darko, *Leksikon hrvatskih pisaca*, Zagreb, ŠK, 2000. str. 205.

² SPH sv. 25/2, *Djela Ignacija Giorgi*, priredio Milan Rešetar, JAZU, Zagreb, 1926., str. XXXV.

³ Švelec, Franjo, *Ignjat Đurđević*, Kolumbić, Nikica, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3, Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1993., str. 763.

⁴ Stepanić, Gorana, *Hrvatsko pjesništvo na latinskom u 17.st.: stilske tendencije i žanrovski inventar: doktorska disertacija*, Zagreb, 2005., str. 61.

⁵ Ibidem.

⁶ Švelec, Franjo, *Ignjat Đurđević*, Kolumbić, Nikica, *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3, Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1993., str. 763.

s Akademijom dangubijeh. Na sjednicama Akademije održao je nekoliko govora, no iako je 1718. bio izabran za predsjednika prethodno spomenute institucije, povlači se te odlazi na Mljet. Od 1728. do 1731. po treći put pohodi Italiju gdje ga Sveučilište u Padovi proglašava nasljednim profesorom egzegeze. S obzirom na to da tu funkciju nije ostvario, iz Padove, gdje je nadgledao tiskanje svojih djela, vraća se u Dubrovnik. Posljednjih šest godina života obnašao je funkciju predsjednika Mljetske kongregacije. Pokopan je u samostanu sv. Jakova na Višnjici kod Dubrovnika.

Ignjat Đurđević je kao redovnik, crkveni dužnosnik i obnašatelj administrativnih funkcija stvorio i veliki dvojezični hrvatski i latinski opus. O dijelu hrvatskog opusa piše se neusporedivo više nego o latinskom. S pisanjem je započeo vrlo rano okušavši se i u prozi i u poeziji. Zbog njegove produktivnosti, njegov je hrvatski opus u žanrovskom pogledu vrlo šarolik.⁷ U mladosti je nastao znatan dio lirskih pjesama na hrvatskom jeziku, od kojih je dio (njih 48), pod nazivom *Razlike pjesni duhovne i djeloizpravne*, pridružio *Uzdasi Mandalijene pokornice*. *Uzdasi Mandalijene pokornice* religiozna je poema u osam pjevanja, jedna od dužih poema u hrvatskoj književnosti. Djelo je tiskano u Veneciji 1728. godine. To je novozavjetna priča o Mariji Magdaleni koja je dobila oprost kajanjem nakon što se povukla u pustoš. Uzor ovoj poemi Đurđević pronalazi u Gundulićevom djelu *Suze sina razmetnoga* koje nadmašuje dužinom. Posebno je značajan metar koji Đurđević koristi. Radi se o osmeračkoj sestini (ABABCC). Uz poemu *Uzdasi Mandalijene pokornice* Đurđević je napisao još jednu poemu pod imenom *Suze Marunkove*. Napisana je 1724. na Mljetu. Ta poema donosi jedan komični ljubavni monolog, a pjesnik zapravo uz ironiju govori o lokalnim prilikama. Đurđević je bio i vrstan prevoditelj. Od mladosti se bavio prevodenjem. Uz latinski služio se i grčkim i hebrejskim, a govorio je i talijanski i francuski jezik. Najveće Đurđevićevo prijevodno djelo je prepjev biblijskog psaltira, *Psaltijer slovinski*, koji izlazi 1729. godine. *Psaltijer slovinski* se sačuvao u tri rukopisa. Također, preveo je na latinski jezik i prvo pjevanje *Uzdaha Mandalijene pokornice*. Prevodio je i basne (*Pričice u slovinski jezik iz Gabrije, grčkoga spjevaoca prinesene*). Đurđević se okušao i kao prozaist. Njegovo najpoznatije prozno djelo na hrvatskom jeziku jest *Život sv. Benedikta*. U zbirci *Pjesni razlike* okupljene su sve njegove pjesme na hrvatskom (osim *Uzdaha Mandalijene pokornice* i *Psaltijera*). U toj zbirci možemo pronaći nekoliko skupina pjesama kao one ljubavne tematike, nabožne pjesme, prijevode basana, pjesme u tonu usmene književnosti, idiličko

---

⁷ Pavličić, Pavao, Ignjat Đurđević, Visković, Velimir, *Hrvatska književna enciklopedija*, sv. 1 A-GI, Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2010., str.463.

pjesništvo, dulje pripovjedne pjesme, nekoliko prepjeva i dr. Pjesme religiozne tematike djelomično su prepjevi latinskih crkvenih pjesama, a djelomično obrade pojedinih mjesta iz Biblije. U idiličnom pjesništvu (*Egloge iliti razgovori pastijerski*) pronalazimo tipične zaljubljene pastire, pastirice i nimfe. Radnja je smještena u pastoralni krajolik na mjestima poput livada, gajeva i potoka. Također, djelom *Zgode nesrećne ljubavi* učinio je iskorak prema pripovjednim pjesničkim vrstama. Riječ je o ciklusu od devet pjesničkih sastavaka u kojem se obrađuju ljubavne priče s nesretnim završetkom.

Đurđević je pisao pjesme i na latinskom jeziku u raznim oblicima i različite tematike: epigrame, elegije, satire te religiozne pjesme.⁸ Većinu latinskih pjesama okupio je u zbirci *Poetici lusus varii* koja sadrži 162 pjesme i otprilike 5800 stihova. Prvo izdanje zbirke izašlo je 1956. godine. Smatra se da su pjesme nastale u razdoblju od 1703. do 1708., no neke od njih su i starije, a neke i mlađe. U zbirci možemo pronaći pjesme nabožna sadržaja, ljubavne tematike poput *Somnium de domina*, elegije neočekivano slobodne erotičnosti, pjesme pisane po uzoru na klasične autore (većina od 88 epigrama po uzoru na Marcijala). Uz elegijski distih i heksametar, pjesnik također upotrebljava alkejsku, sapfičku i alkmansku strofu te holijamb i sonet. Nekoliko godina nakon završetka zbirke Đurđević sastavlja heksametarski epinikij koji je posvetio pobjedama Eugena Savojskog kod Petrovaradina i Beograda. Epinikij je bio sastavljen od četiri pjevanja, no očuvana su samo prva dva, s oko 1000 stihova. Od velikog je značaja i njegova latinska rasprava *Divus Paulus Apostolus in mari, quod nunc Venetus Sinus dicitur, naufragus, et Melitae Dalmatensis insulae post naufragium hospes* tiskana u Veneciji 1730. godine. Tom raspravom je Đurđević htio dokazati da se brodolom sv. Pavla dogodio kraj Mljeta, a ne kraj Malte, čime je pobudio veliki interes i polemike. Posljednjih dvadeset godina svojega života radio je na povijesti profanoga i sakralnog Ilirika koja je ostala nedovršena. Velik dio te građe objavio je Ivan Pudić 1967. u Sarajevu. Njegov sljedeći govor *Oratio in instauratione annua studiorum habita in Collegio Asculano Societatis Jesu ab Admodum Reverendo Patre Nicolao Maria Georgio, eiusdem Societatis Rhetoricae Magistro XIII Cal. Decembris, Anno Domini MDCCIII* bit će tema ovog diplomskoga rada.

---

⁸ Kravar, Zoran, Novaković, Darko, *Ignjat Đurđević*, Fališevac, Dunja, Nemec, Krešimir, Novaković, Darko, *Leksikon hrvatskih pisaca*, Zagreb, ŠK, 2000., str. 206.-207.

2. GOVOR

Govor pod naslovom *Oratio in instauratione annua studiorum habita in Collegio Asculano Societatis Jesu ab Admodum Reverendo Patre Nicolao Maria Georgio, eiusdem Societatis Rhetoricae Magistro XIII Cal. Decembris, Anno Domini MDCCIII* Ignjat Đurđević je održao 1703. na početku nove školske godine u kolegiju u Ascoliju. Jedan tiskani primjerak govora čuva se u Arhivu Male braće pod signaturom AMB 231. Uvez je pergamentni, a dimenzije su mu 23X15cm. U tom uvezu združena su dva rukopisa (svaki ima svoju paginaciju: str. IV+94 i II+50) te dva tiskana djela (prvo od 6f. i drugo 28.str.). U prvi rukopis ulaze sljedeća djela: govor Vinka Pribojevića *Oratio Fratris Vincentii Priboevii Sacrae Theologiae Professoris Ordinis Praedicatorum, De origine successibusque Slavorum. Venetiis 1532. /per Joannem Antonium et Fratres de Sabio/. Con licentia delli Illmi Ssgri Capi dei X.*, pjesma koja se nalazi prije govora (*Encomium Thomae Nigro, alias Epi Scardonensis et Traguriensis in vigilias Magistri Vincentii Priboevii Pharensis Ordinis Praedicatorum*) i posveta (*Fr. Vincentius Priboevius Pharius Dalmata S. Theol. Prof. OP Petro Vitaleo Patritio Pharensi trierarco amicorum optimo S.P.D.*) i poslije govora nalazi se sljedeće djelo *Leonardi Ales Tauriensis Pöetae Laureati Tetracticon* i *Ad Fr. Vincentium Priboevium Nicolai Dominici Arbensis Carmen*. U drugi rukopis ulazi sljedeći govor: *Orationes habitae in Concilio Lateranensi sub Julio II. prout jacent in Tomo IV. Conciliorum tum Generalium, tum Provincialium edito a F. Laurentio Surio Coloniae Agrippinae 1566*. U tiskane govore pripada na početku navedeni govor (koji je i tema ovoga rada) te sljedeći: *Georgi Benigni Salviati Ordinis Minorum Oratio funebis (!) habita pro magnifico et generoso senatore Iunio Georgio Patritio Rhagusaeo in aede divi Francisci XIII. Cal. Martias. MCCCCLXXXVIII*.⁹ Rukopise je prepisao Rafo Radeljević 1825., i to iz tiskanih primjeraka. Kad je riječ o tisku, govor Ignjata Đurđevića tiskao je 1704. Giuseppe Cauti. U izdanju možemo pronaći osim samog govora, koji se proteže na 10 stranica, i kratak posvetni tekst prije govora, zatim i jednu odu, dva madrigala i sedam soneta spjevanih na talijanskom jeziku u čast govornika. O tim pjesmama i njihovima autorima bit će riječi kasnije.

Dakle, sam govor je održan u Ascoliju. Ascoli Piceno je glavni grad talijanske regije Marche s gotovo 50 000 stanovnika. Poznat je i kao grad tornjeva kojih je nekoć bilo gotovo 200, zbog čega se Ascoli često naziva i *Città delle cento torri* (Grad sa sto tornjeva). Početak školske godine 1703. godine obilježen je jakim potresom u Italiji, koji je najviše zahvatio

---

⁹ Brlek, Mijo, *Rukopisi knjižnice Male braće u Dubrovniku*, JAZU, Zagreb, 1952., str. 226-227.

regiju Abruzzo. Regija Abruzzo graniči na sjeveru s regijom Marche. L'Aquila, glavni grad regije Abruzzo, gotovo je srušen sa zemljom u tom potresu.¹⁰ Grad Ascoli je ostao neoštećen zahvaljujući, kako se govori, svom zaštitniku svetom Emidiju. O razmjerima potresa dovoljno govori podatak da je bilo oko 6000 žrtava. Od 1702. do 1703. godine, u samo nekoliko mjeseci, tlo je čak pet puta podrhtavalo, a jačine potresa su dosezale i do sedmog stupnja prema Mercallijevoj ljestvici. Najviše je stradao sjeverni dio regije Abruzzo i južni dio Umbrije.¹¹ Tim je događajem bio šokiran i sam Ignjat Đurđević koji je gotovo cijeli govor posvetio potresu. Vrlo često u govoru Đurđević spominje sv. Emidija.

Naime, sveti Emidije zaštitnik je grada Ascoli Piceno, a ujedno i zaštitnik od potresa. Rođen je u mjestu Trier 273. godine u poganskoj obitelji. Nakon što je s 23 godine primio sakrament krštenja, odlazi u Milano, gdje ga je biskup sv. Materno zareadio za svećenika. Kasnije ga je papa Marcellin imenovao biskupom grada Ascoli Piceno. Prije nego što je stigao u grad Ascoli, pokrstio je gradove Pitino, l'Aquila i Teramo. Njegova je propovijed toliko utjecala na ljude da su se svi htjeli pokrstiti. U jednom izvoru može se pronaći podatak da sv. Emidije nije imao dovoljno vode za krštenje svih pa je nekim čudom učinio da iz stijene potekne izvor bogat vodom.¹² Kad se govori o sv. Emidiju mora se spomenuti i sveta Polizija.¹³ Polizija je bila kći rimskog prefekta Polimija, koja je prihvatila kršćanstvo nakon što je čula propovijed svetog Emidija. S obzirom na to da je znala kako će joj otac postati bijesan kad čuje da je prihvatila kršćanstvo, pobjegla je u šumu. No kad su je sustigli očevi ljudi, bacila se u provaliju otkuda je misteriozno nestala. Njen je otac uhvatio svetog Emidija te mu bijaše odsječen glava 303. godine. Njegovo tijelo i danas počiva u kripti katedrale u Ascoliju.¹⁴ Dan svetog Emidija obilježava se 5. kolovoza. Prema predaji, Ascoli je 1703. godine, u vrijeme velikih potresa u susjednim regijama, ostao neoštećen zahvaljujući upravo svom zaštitniku svetom Emidiju.

---

¹⁰ Preuzeto sa web-stranice: <http://santemidionelmondo.wordpress.com/2013/02/01/la-mattina-del-2-febbraio/> (29. 6. 2014.)

¹¹ Preuzeto sa web-stranice: http://it.wikipedia.org/wiki/Terremoto_dell%27Aquila_del_1703 (7. 9. 2014.)

¹² Preuzeto sa web-stranice: <http://www3.chiesacattolica.it/diocesiap/santemidio/storia/> (5. 9. 2014.)

¹³ Preuzeto sa web-stranice:

http://it.wikipedia.org/wiki/Cripta_di_Sant%27Emidio#Il_gruppo_marmoreo_di_Sant.27Emidio_e_Santa_Polisia (21. 6. 2014.)

¹⁴ Preuzeto sa web-stranice: <http://sveti.net/index.php/component/content/article/2-uncategorised/378-sveti-emidije> (29. 6. 2014.)

Đurđević je u kolegiju u Ascoli Picenu bio učitelj retorike. Kakav je bio učitelj, vidi se u pismu jednog njegovog učenika imenom Meriani.¹⁵ Iz Merianijevog pisma možemo zaključiti da je bio prislan s Đurđevićem i da je gotovo svaku večer zalazio k njemu. Zajedničko su vrijeme provodili u čitanju i razgovoru. Meriani hvali Đurđevića i kao učitelja i kao čovjeka. Navodi da je kao učitelj bio pravedan, ljubazan te da je dobro objašnjavao stare autore (npr. Salustija i Marcijala), a kao čovjek da je bio ponizan i uljudan te jako osjetljiv na svaku neuljudnost. Iz pisma također saznajemo da je Đurđević pisao i u stihu i u prozi, da je poznao latinski, talijanski, grčki, ali i francuski. Također se spominje i Đurđevićovo odlično poznavanje rimske povijesti. Meriani završava pismo s riječima da bi se rado vratio u školu takvog učitelja.

U kratkom posvetnom tekstu prije samog govora Giuseppe Cauti kaže kako ga je govor Đurđevića, kojeg naziva *splendidus* (sjajan), osvojio za vrijeme boravka u Ascoliju. U to su vrijeme susjedne regije bile pogođene potresom, no, kako kaže autor posvetnog teksta, Ascoli je ostao nepovrijeđen jer ga je sv. Emidije čuvao. Autor je prepoznao Đurđevićeve vrijednosti te je davao savjete drugim uglednicima da ga potiču na rad zbog njegovih sjajnih djela.

Đurđević započinje govor obraćanjem samom gradu, Ascoli Piceno. Ističe da je grad zajednički ures Samničana i Picenjana te da je dokazao svoje dostojanstvo i Emidijevu naklonost samim time što je ostao neoštećen za vrijeme prirodne katastrofe koja je zadesila susjedne regije.

Tu quoque Asculum Samnitum Picentumque commune ornamentum, urbs praestantissima et numquam sub Emigdi tui ductu et protectione interitura, tu quoque livorem impotentissimae sortis non semel experta, dignitatem tuam periculorum magnitudine, depulsione periculorum Emigdi amorem et beneficentiam, comprobasti. (5, 22-28)¹⁶

Zatim nakon nekoliko rečenica, iskazuje temu ovoga govora □ potres □ koji on opisuje kao najružnije zlo (*malum teterrimum*), zbog kojeg su mnogi gradovi uništeni, zbog kojeg je čitava Italija bila u opasnosti.

Summam igitur caputque orationi meae constituo, malum illud teterrimum, quod hoc ipso horruimus anno, cuius impulsu cecidere nobilissimae urbes, cuius terrore ab imis concussa radicibus Italiae compago nutavit, quod denique a vestris maenibus, ab opibus vestris Emigdio deprecante depulsum est. (6, 10-16)

¹⁵ SPH knjiga XXV, *Djela Ignacija Giorgi*, priredio Milan Rešetar, JAZU, Zagreb, 1926., str. XLV.

¹⁶ Navođenjem stranice, retka i rečenice na stranici referira se na tekst govora koji se nalazi na kraju rada.

I sam govori da će možda nekome ta tema u početku govora biti neobična. No, mora se razmišljati o težini (posljedicama) potresa, ali i o tome kako je Ascoli ostao neoštećen. Ascoli je ostao neoštećen jer je sv. Emidije zaustavio navalu propasti s tolikom dobrotom.

Conservationis beneficium eiusque pondus et ratio tum ab amoti mali gravitate, tum a servati boni praestantia reputatur; quod singillatim in reliquis utrumque propositae beneficentiae caput in ea, quam exornandam suscepi Emigdi benignitate conspirat. (6, 27-31)

Podzemna nesreća je stajala na putu svima, njezinom žestinom zemlja roditeljica sviju učinila je to da su ljudima oči bile ugrožene oblakom prašine, uši pogođene zvukom praskanja krovova koji se ruše, a nos sumporom u zraku.

Instabat vobis subterranea lues illa, cuius ingruente violentia terra omnium parens novercalibus odiis agitata in natorum animas fortunasque consurgit: horrenda perniciēs ruinis ipsis, quas fecerat, infensa, ante cladem ipsam exitiosa; pulvereā nube oculos, aures corruentium fragore tectorum, sulfureo afflatu nares, mentem improvisi mali celeritate perturbans: (7, 7-15)

U sljedećoj rečenici Đurđević svjedoči o tome koliko je zapravo bio jak potres: tresli su se i ljudi i gradovi, i živa bića i trupla, i bazilike i zidine hramova, i sav napor, sve ono što je stečeno tijekom stoljećā, i kamenja i čvrstoća grebena. Ako je netko htio pobjeći od te prirodne katastrofe, nije mogao jer bi ga potres na nekom mjestu sustigao. Najbolje je bilo izaći iz kuće i prepustiti sebe i svoju sigurnost nebu, Bogu, no i tlo će se razvući i raspršit će utrobu polja.

Non mortales modo, sed urbes totas, non vitas quidem, sed ipsa cadavera; non solum basilicas, aedium substructiones, laboresque saeculorum, sed saxa ipsa et solidam cautium vetustatem inopinata concussione permiscens; eludere fuga periculum velis, fugam exitiū velocitate praeripiet; firmissimis circumsaepiāre munimentis, munimina tua in tua damna convertet; excedas tectis et securitatem tuam patenti caelo campisque committas, distrahet sub pedibus solum et discedentia camporum viscera in hiatus teterrimos immugiendo dirumpet. (7, 15-25)

Sudbina se igra s ljudima. I strah i potres i samo zlo gazi sve pred sobom, gazi djecu koja su u naručju majki, otima roditelje pred očima djece, zakapa žive u grobove umrlih. Dok jedni stradavaju u potresu, drugi umiru u oskudici, a nekima i udove odstranjuje.

Exquisitis sane nobiscum ludit suppliciis et immania quaeque tremor iste terraeque vibratio ceu malorum regina in tragicam pompam et luctuosam superbiae significationem, secum trahit: obterit, frangit, in sinu matrum natos, in oculis liberorum parentes intercipit, vivos estinctorum funeribus obruit, exterminat patria superstitēs in sincera evaporatione alios, alios cementitia rudērum comminutione praefocat, absumit penuria multos, plures membratim mutilat et adempta luce conclusis aperit, vel carcerem, vel sepulchrum. (7, 25-35)

Đurđević konstatira koliko je snažno to zlo, koliko je jaka ta katastrofa koja je zadesila susjedne regije. Zaslugu što grad Ascoli nije oštećen pridaje sv. Emidiju koji svojom budnosti vječno pazi na grad.

O mali pondus, o cumulatissimae infelicitatis Iliadem! Summum, igitur aliquid, singulare, palmarium dixero et si locupletissima desint in vos patroni vestri promerita, hunc calamitatum turbinem, nequicquam vestra maenia circumtonantem vigilantiae suae festinato subsidio Emigdium coercuisse. (7-8, 1-6)

Ascoli je smješten na mjestu vrlo povoljnom što za obranu od neprijatelja, što za poljoprivredu; naime, nebo im je naklonjeno i u blizini se nalazi rijeka (Tronto) koja vodom opskrbljuje polja.

Sita est urbs vestra in opportuno sane loco, coeli salubritate, fluminum perennitate ornatissimo, tum ad hostium incursiones, tum ad annonae charitatem agrorum ubertate depellendam accommodato, utque ex omni parte sedes beatissima foret, illam naturae ingenium ad decorem atque superbiam circumiectis montibus coronavit. (8, 6-12)

No kao što pada kruna kad pada glava, stisnuti je zrak izbio iznenadnom trešnjom zemlje i ogavnošću pokolja kako bi razorio dva susjedna grada, jedan na sabinskoj strani, drugi na strani Vestinjana.

Sed ut saepe coronae ipsae in capitum cedunt exitia, sub hisce molibus, quibus circumambitur urbs vestra intestini cubilia mali et arcanae labis penetrabilia concludebantur collectisque diutino otio viribus longaue mora invalescente pernicie, spiritus in arctum compulsus tandem hoc ipso anno subita terrae convulsione et horribili cladis foeditate prorupit, ut vobis altrinsecus conterminas duas urbes, in Sabinis alteram, alteram in Vestinis funditus cum adiacenti regione deleverit. (8, 12-21)

Zatim je ta razuzdana nesreća bjesnila na sve strane, sva javna, privatna, sveta i svjetovna pitanja bila su prepuštena volji smrtonosne sudbine, nada i sudbina sviju su bile upropaštene, trgovi su se napunili krvlju i suzama, a nebo se ispunilo krikovima onih koji su bježali i uzdasima onih koji su umirali.

Tum quaque versus discincta calamitas debacchari, privata, publica, sacra omnia profanaque funestissimae sortis arbitrio permitti, spes omnium fortunaeque pessum ire, coelum morientium gemitu, fugientium stridore repleri, inundari sanguine et lacrymis fora. (8, 22-27)

Ascoli je postavljen u sredini, ali je potres izbjegao taj grad i stanovnici su mogli biti sigurni i mirni zahvaljujući Emidiju.

Constituti eratis in medio, exaudiebatur pene a vestris arcibus cadentium aedificiorum fragor, montes vestri immugiebant ad vehementiam vicini mali; in vestris tamen maenibus Emidio suffragante securitas regnabat et quies. (8, 27-31)

Zatim spominje papu Leona, kako je odvratio Hune koji su prijetili Rimu i Atiline uspješne pohode. Spominje i svetog Jakova od Nisibisa i Franju Ksaverskog te njegovo pokrštavanje indijskih plemena, pa tako i plemena Badagas.

Imminentes Romae cervicibus Hunnos fortunamque Attilae infregerit Leo¹⁷, recreaverit Nisibim Syriae deiecta Persarum obsidione Iacobus, Badagas, immanissimam Indorum colluviem christifidelium caedibus inhiantem, Xaverius¹⁸ frontis constantia et veneratione retuderit; deterius omni barbarie est malum atque ipsi Hunnorum saevitiae, impotentiae Persarum, Indorum violentiae pertimescendum, a quo servati in satura modo foelicitate respiratis. (9, 4-12)

Emidija naziva spasiteljem glava stanovnika Ascolija, zaštitnikom njihovih života. Napominje kako su oni osjetili ruku onoga koji pomaže nemoćne, koji hrabri one koji su u neizvjesnosti, da su vidjeli kako upropaštena Italija teško diše zbog oskudice hrane i kako su polja zaražena kužnom rosom jedva rodila usahnule plodove, i kako se urod vratio u zemljinu utrobu.

---

¹⁷ Leon Veliki bio je papa od 440. do 461. Proglašen je svecem. Bio je ljutiti protivnik hereze.

¹⁸ Franjo Ksaverski jedan je od najvećih isusovačkih misionara. Zbog misionarstva putovao je u razne dijelove svijeta. Prijateljevao je s Ignacijem Loyolom, osnivačem Družbe Isusove kojoj se kasnije Franjo pridružio. Udario je temelje Katoličkoj crkvi u Japanu. Smatra se da je Franjo pokrstio oko 30 000 ljudi. Proglasio ga je svecem papa Grgur XV. 1622.

Vidimus cum annonae angustia gemeret oppressa Italia, campi pestilenti rore polluti intermortuas fruges vix ederent et devorati partus retrograda per immanitatem natura in matrum viscera remearent, vidimus sanctissimum antistitem nube subvectum, Truentinos agros faecundissima lustralis aquae respersione circumferentem. (9, 29-35)

Potom nabraja sve stvari koje je sveti Emidije činio za njih, poput slabljenja bolesti, vraćanja izgubljenog, podizanja grada zaštićenog čudesima; sve to je radio da bi se činilo da je njihov grad bio i još uvijek je neprijateljima svet i nepobjediv (neosvojiv), saveznicima hvale vrijedan i štovanja dostojan te stanovnicima sretan i vrlo drag.

Novimus profecto, novimus quoties composuerit civiles turbas, quoties morborum vires infregerit, quoties reddiderit amissa, reddita amplificaverit, amplificata servavit et circumseptam prodigiis nostram urbem erexerit semper in melius, ut hostibus sacra atque impenetrabilis, sociis laudabilis et veneranda, nobis suavissima et felix semper esse videretur et esset. (10, 1-7)

Saznajemo da se u Ascoliju u katedrali nalazi Emidijev kip (*Emigdii statua stans Asculum est*)¹⁹, aludira na djelo Pietra Vanninija iz 1482. godine. Kip je visok 152 cm te predstavlja sv. Emidija, zaštitnika Ascolija, u svećeničkoj halji u trenutku pružanja blagoslova. On odvrća užasnu opasnost u sačuvanom dobru, a upravo je dobro druga tema govora. Sv. Emidije je spasio grad koji je znamenit i po starini i po ljepoti i po prikladnom mjestu i po svojim vještinama kako u ratu tako i u miru.

Avertit infandam perniciem adhuc tamen in servato bono (quod alterum fuerat propositum orationi caput) optimi parentis benignitas sublimius explendescit. Servavit urbem et belli et pacis artibus et vetustate et pulchritudine et opportunitate et praestantia in paucis memorandam. (10, 20-25)

Đurđević savjetuje da bi trebalo pretražiti arhive i iznijeti sve znamenitosti grada i stanovnika jer će se prepoznati da je slava predaka nastala još i prije osnutka Rima i da je njihova moć nastala prije Romulova imena.

Perscrutamini antiquitatis tabularia, excutite monumenta, temporum rationes inite; ultimae originis vestrae gloriam ante conditam Romam, ante nomen Romuli vestram potentiam exstitisse cognoscetis. (10, 25-28)

---

¹⁹ 10, 17

Narod koji je rođen na rijeci Sikor pod sikulskim vođom je sagradio grad Ascoli i bio je na vlasti teritoriju koji se proteže od Jadranskog do Tirenskog mora te od Sabinjana do hrama Junone Lacinije.

Nati homines ad Sicorim fluvium Ilerdam Hispaniae alluentem, formidabilis tunc temporis natio sub duce Siculo in Italiam traiecta vestram urbem posuit eaque demum pro bellicis usa munimentis, regnique solio Siciliae sub inde domitae nomen dedit et quicquid a Supero ad Inferum mare, a Sabinis ad Iunonis Lacinae templum Rhegiumque protenditur, imperio et ditione retinuit. (10, 28-34)

Nabraja obitelji koje su obnašale neku dužnost u Rimu: Cezije, Paterkule, Pituanije. Spominje i Pompeja Strabona²⁰ koji je iz osvojenog Ascolija donio velik broj knjiga i pokućstva, a usporedbom s Apolonijom, Atenom, Rodom, stoičkom, Platonovom i peripatetičkom školom samo naznačuje da se i iz Ascolija mogao donijeti jednako vrijedan plijen kao i iz ovih mjesta.

Haec Transmundos, Bonfinios et trecenta virorum nomina, illa Betutios, Caesios, Pituanios, Paterculos obiciunt; illa faelicius suis litteris aevum contigisse, haec diuturnius; illa per Augusti plus minus aetatem, haec per mille annos non intermisso opere, Athenaeos suos, Academias et doctrinarum exercitamenta viguisse commemorant. Sed dum, utris laudum principatus atque excellentia sit adiudicanda, difficile est coniectare id unum, ut egregium dico, maximam voluminum vim atque supellectilem ab expugnato Asculo in triumpho detulisse Pompeium Strabonem. Quae venerabiliores exuviae e triumphata Apollonia, Athenis, Rhodo; quae e Stoa, Academia, Peripato nobiliora scientiarum argumenta desumi poterant, quam quae ex vestra urbe desumpta sunt? (11, 12-27)

Zatim ulazi i u povijest Rima te nabraja narode s kojima je Rim od svojeg osnutka ratovao te njihova prepoznatljiva oružja. To su: Španjolci sa svojim štitovima, Gali s kopljem, Teutonci s dugačkim kopljem, Skiti sa štitovima, Makedonci s kopljem te Asirci s tobolcem. Dodaje kako se Rim divio novoj vrsti oružja koje ih je pobijedilo, a to oružje je potpuno suprotno od prethodno nabrojanih oružja. Riječ je o znanju i moći Minerve picenske.

---

²⁰ Pompej Strabon je bio rimski vođa i političar. Poznatiji je po tome što je bio otac Pompeja Velikog. Dužnost promagistrata na Siciliji obnašao je 93. godine prije Krista, a 89. pr. Kr. za vrijeme Savezničkog rata obnašao je dužnost konzula. U građanskom ratu (88. pr. Kr.) stao je na Sulinu stranu i pomogao mu u borbi protiv Marija. No, nakon nekog vremena Sula mu oduzima vodstvo nad legijama. Strabon je reagirao tako da je ubio novog vođu legija. Umro je 87. pr. Kr.

Viderit Roma quondam, nitidissima victarum fercula provinciarum, viderit arma exutorum hostium in Capitolium deportari, viderit Hispanorum cetras, gaesa Gallorum, rhomphaeas Teutonum, Scytharum peltas, Macedonum sarissas, pharetras Assiriorum, vidit quoque Asculanorum libros et Picentis Minervae opulentiam mirataque est novum armorum genus et potentiam suam; quod eos vicisset, qui conscriptis voluminibus de morte ipsa consueverant triumphare. (11, 27-34)

No, Ascoliju su koristili njegovi gubici zbog toga što su se na taj način svi narodi koji su dolazili u Rim upoznali s mudrošću toga naroda. Ističe kako se sudbina kajala za svoju okrutnost prema tako izvrsnom gradu.

Interea proderant Asculo detrimenta sua et fato obsecundante factum est, ut per huiusmodi spolia Truentinae gentis sapientia omnibus populis Romam commeantibus innotesceret et suae in eximiam urbem saevitiae paeniteret fortunam. (12, 1-6)

No, onoga koji je vježbao na govoru o slobodnim umijećima prekidaju Marsova nastojanja i zveket oružja.

Sed plura de pacata liberalium artium ratione dicere meditati, obstrepunt Martis studia, armorum concussio, triumphorum ad oreae vestrarum civium largis sudoribus irrigatae: obstrepunt sane et non importunam venerationem iniciunt, quod potuerit inter militares tubas tanta consuescere sapientia in scientiarum umbraculum sobolescere Martiae lauri iidemque duces et scriptoribus nitidissima argumenta pugnando et pugnantibus immortale nomen scribendo impertiri. (12, 6-14)

Svojoj publici napominje kako im je dana snaga čudi, bogatstvo misli, trajnost govorništva i da nitko ne može pratiti njihove hvale osim ugledom i dostojanstvom.

Religio mihi est profecto hic plurima praetermittere, ne temere ausim suscipere laudationem, in qua vel strenuissimos oratores nervi, ac latera defecissent, datum est vobis ingenii robur, vobis commentationum ubertas, vobis aeloquentiae perennitas eo consilio, ut laudes vestras nemo, nisi ex vobis pari dicendi maiestate atque amplitudine exequi possit. (12, 14-20)

Spominje i da je sabinski narod koji će u narednim godinama uzvisiti Rim pridonio rastu grada Ascolija nakon što je protjerao Sikulce i da će se čuti za slavu građana Ascolija samim time što se ptica (žuna) posvećena Marsu, bogu rata, nastanila u gradu. Od latinske imenice za žunu (picus) vjerojatno i potječe pridjev *Piceno* u imenu grada Ascoli Piceno.

Praetereo itaque Sabinos populos Romam deinceps succedentibus saeculis amplificaturos vestram urbem auxisse Siculis exterminatis et eorum vexillis Pico Ave Martia insidente omen susceptum Asculanorum gloriam volucris quodam armorum fervore latissime pervagaturam. (12, 20-25)

Govori o Ventidijevoj osveti Partima zbog gubitka Krasa, o Paterkulovu zasluženom osvajanju vijenaca za vrijeme velikih zapovjednika, o uspješnom rimskom pohodu na Palestinu.

Quid commemorem duces vestros, Ventidium²¹ clade non paenitenda Parthorum primum Crassi manibus parentasse, quid Paterculum coronas sub magnis imperatoribus meruisse, quid Palestinam expeditionem faustissime gestam? (12, 30-34)

Zatim smatra da se Ascoli mogao nositi s Rimom, ali i da bi ga se s punim pravom moglo staviti uz bok Kapui i Kartagi da prvu nije nadvladao ratnom vještinom, a drugu čovječnošću.

Satis fuerit pronunciasse Asculum Romae aemulum aliquando et Capuae Chartaginique iure optimo annumerandum, nisi alteram peritia belli, humanitate alteram praecessisset. (13, 1-4)

Vojska grada Ascolija opirala se rimskom pohodu i nakon svakog poraza su hrabрили vojsku, a pod drugim konzulima čitava se moć Rimljana usmjerila na Ascoli. Došlo je do sukoba i Ascoli je došao pod rimsku vlast.

Romanis insultantibus repugnastis toties victi et victores, animos opesque a cladibus desumendo ad innatam fortitudinem vaste utraque exercuistis, occidistis consules, trucidastis legatos, sub aliis demum consulibus totam in vos Romanorum potentiam commovistis: quo eventu tandem Conferto utrinque certamine signisque collatis, ecce tibi terra Romanis dominis obsecuta improvisa agitatione succutitur, portento percussi hostes cedunt, specimine tamen relicto Truentinos populos tentari non nisi temeritate, vinci non nisi prodigiis potuisse. (13, 4-14)

---

²¹ Publije Ventidije Bas je bio rimski vojskovođa iz 1. st. pr. Kr. Slavu mu je donijela pobjeda nad Partima. Publije je bio rodom iz Picena, došao je u Rim kao zarobljenik. Stekao je slobodu, no kako nije mogao napredovati u rimskom društvu, priključuje se vojsci. Cezar je prepoznao njegove sposobnosti te mu omogućio napredovanje. Nakon Cezarove smrti Publije prelazi na stranu Marka Antonija. Sam Marko Antonije mu povjerava legije kako bi porazio Parte koji su 40-ih godina pr. Kr. zauzeli istočne provincije. I tada kreće njegov uspjeh – 39. god. pr. Kr. slijedi poraz Marka Labijena, a sljedeće godine i poraz partskog kralja Pakora. Nakon opsade grada Samosata, dolazi u Rim gdje mu je priređen trijumf.

Spomenici Ascolijeve starine i slave se opažaju u svim gradovima koji je očituju imenima poput Furija, Mucija, Emilija, Perinija, Sentija i Valerija.

Ut nihil de vestris infulatis proceribus et principibus purpuratis dicam, numerus et praestantia facit non bonis oratoribus pertimescenda; ut nihil de sanctitate loci, temporis exiguitas cogit; nam beatissimi Lini²² primi a Petro in Romano fastigio principis, Venerandae, Polisiae, Chistantiani decora et laureae paucis exhauriri non possunt; ut nihil de nobilitate familiarum ipsa monet rei perspicuitas: caeterorum in simulacris, in marmoribus, in tabulis genus vivit vestrae vetustatis claritatisque monumenta cernuntur in totis oppidis Furias, Mutios, Aemilios, Parinios, Sentias, Valerios nomine praeferentibus. (13, 14-25)

Zaključuje da narod Ascolija mora biti sretan i radostan dok mu je sudbina naklonjena. Obraća se i Emidiju kojeg naziva presvetim biskupom (*sanctissime antistes*) i najboljim braniteljem (*optime propugnator*) i pita se što još može učiniti kad je već toliko dobra učinio.

Cum itaque et exitii profligati et asserti boni pondus exactissime, ut licuit, recognoverimus, par est humanitatem vestram gestire in plausus et illibatum optimae sortis tenorem faustissima gratulatione concludere; quid ultra tutela tua, Emigdi sanctissime antistes, optime propugnator, quid tua benignitas potest, cum omnia feceris? (13, 25-30)

Ljudi duguju svojim nebesnicima sva ona dobra koja su primili, dok Ascoli i njegovi stanovnici svojem zaštitniku duguju sve. Oni su radosni, u vrijeme kad se drugi boje i plaču, oni su sigurni u vrijeme kada ljudi gube sigurnost, kada gube svoje domove.

Caelitibus suis multi singillatim suscepta beneficia debeant, nos omnia simul; a plerisque vulnus amotum sit, a nobis et vulneris amovendi necessitas ablegata. Reliquis terrores, deliciae nobis: caeteris lacrymae, nobis gaudia vastitas aliis, nobis securitas impertitur. (13, 31-34)

Završava govor riječima u hvalu Emidija. Nijedan čovjek koji živi u Ascoliju neće nikada zaboraviti što je učinio Emidije za nj i za grad, nijedan zaborav neće to nikada ugasiti, nijedno potomstvo sljedećih generacija neće nikada zaboraviti.

---

²² Sveti Lino je bio drugi papa (67. - 79.), nasljednik sv. Petra. Vrlo malo se zna o njegovu životu. Pretpostavlja se da je rođen u Toskani, a umro u Rimu. Za biskupa ga je zaređio sv. Pavao. Uveo je pravilo da žene smiju ulaziti u crkvu pokrivene glave, koje je opstalo do 60-ih godina 20. stoljeća. Spomendan svetog Lina slavi se 23. rujna.

Quid ergo nobis reliquum sit, quam in tuis laudibus praeconiisque omnem, quae munus tuum est, aetatem conterere et indulgere ardentissimas beneficio grates, quod nulla umquam extinguet oblivio, nulla quorumvis saeculorum posteritas obmutescendo invidebit. (14, 5-9)

3. POPRATNE PJESME

Nakon govora slijede pjesme posvećene Ignjatu Đurđeviću. Prva je madrigal Giuseppea Bastonija koji zahvaljuje Ignjatu (tada još nosi ime Niko) za njegov sjajan govor koji je napisan u hvalu grada Ascolija. Hvali njegovu rječitost i dodaje kako ga je sudbina učinila *Homerom* među stanovnicima Ascolija. Spomenuti madrigal ima devet stihova.

Zatim slijedi sonet Tullija Lazzarija. Lazzari je živio i djelovao u Ascoliju krajem 17. i početkom 18. stoljeća²³. Studirao je pravo kojem je i posvetio jedno od djela. Godine 1696. tiskana mu je *Descrizione della pompa festiva fatta nell'aprirsi dalla Venerabile Compagnia di Santa Maria delle Grazie nella illustrissima città di Ascoli la sua nuova Chiesa*. Djelo je tiskano u Macerati, a tiskao ga je Girolamo Sassi. Također, piše i djelo *Protettore ne' Tremoti ravvisato in S. Emidio primo vescovo di Ascoli*, koje je tiskano prije 1703. Njegovo najznačajnije djelo, koje je tiskano 1724., ima naslov *Ascoli in prospettiva colle pitture e architetture*. U njemu autor nabraja i opisuje važna djela arhitekture, kiparstva i slikarstva koja krase grad Ascoli. Sam Lazzari se okušao u tim umjetnostima. Također, piše i poeziju. Njegov sonet nalazimo među posvetnim pjesmama govoru Ignjata Đurđevića. Pohvaljuje autora što veliča Ascoli i uzdiže do neba njegove tornjeve. Hvali ga također što zna tolike jezike koje i nabraja u sonetu: francuski, talijanski, latinski i grčki. Smatra kako se Đurđevićeve ideje mogu snažno usaditi u dušu čovjeka.

Među pjesmama nalazimo i još jedan sonet. Napisao ga je Don Giuseppe Quattr'Occhi. O njegovu se životu ne zna gotovo ništa. U sonetu posvećenom Ignjatu Đurđeviću, Giuseppe govori o potresu koji je zadesio susjedne regije. Obraća se Nebu i govori mu kako ne želi da se ikada više razljuti. Opisuje kako su se i one najteže i najveće stvari ljuljale pod snagom potresa.

Treći sonet među pjesmama posvećenim Ignjatu Đurđeviću napisala je nepoznata osoba. Potpisana je samo inicijalima F. M. U samom početku soneta obraća se Đurđeviću, naziva ga

---

²³ Preuzeto sa web stranice:

http://books.google.it/books?id=EJuZkV92TgMC&pg=PA246&lpg=PA246&dq=tullio+lazzari&source=bl&ots=upfC89cPNW&sig=4IpSuG_wG9JjnbsZBttmmEtZn7o&hl=it&sa=X&ei=qJilU43hAYWD4gSj9YCACA&ved=0CFQQ6AEwCTgK#v=onepage&q=tullio%20lazzari&f=false (15. 9. 2014.)

mudrim govornikom (*saggio orator*), koji govori o djelima svetog junaka (sv. Emidije). Autor soneta želi da otkrije na koji način je sve sv. Emidije obranio grad. Postavlja i pitanje Đurđeviću: koju nagradu i koliko novaca treba očekivati za svoje zasluge koje je stekao svojim govorom? I sljedećim stihom odgovara na pitanje: neka njegova vrlina bude jednaka njegovom umijeću jer je zbog nje i zbog svojeg govora postao besmrtnan.

Sljedeći sonet napisao je Antonio Lenti. U njemu uspoređuje Đurđevića s Homerom. U prvom katrenu Lenti govori da Aleksandar Veliki u svom grobu progovara kako u Đurđeviću postoje neke sličnosti s Ahilejem, no na drugoj strani ga čeka Homer. Kada je zavist vidjela Đurđevićeva djela, i ona je zapljeskala u suzama kako bi ga iskreno pohvalila. Iz grobnice Aleksandar govori da mu zapanjena duša ne zna koji joj je pjesnik, od Homera ili Đurđevića, draži. Zadnja tercina donosi zaključak: Đurđević je veći od Ahileja i njegova je slava veća od Ahilejeve.

Sonet koji slijedi također je napisao nepoznati autor. Naime, znamo mu samo inicijale: F. S. V. Sonet je posvećen Ignjatu Đurđeviću zbog njegove plodne rječitosti u govoru. Pohvaljuje njegov uzvišeni govor (*dir alto*).

Don Francesco Capella autor je sljedećeg soneta. Posvećuje Đurđeviću ovaj sonet zbog njegovog vrlo obrazovnog i sjajnog govora. Kroz sonet se provlači tema potresa. Sv. Emidije se bori protiv bijesne sudbine svojom moćnom i uzvišenom rukom. Pjesnik donosi svjedočanstva kako su sa svih strana stari gradovi ležali u prašini i ostacima. No, to rušenje može biti i kovač, začetnik slave, kao i oblak koji otima otoku Delu svjetlost. Otok Del je mjesto poznato po tome što je Latona ondje rodila Apolona i Dijanu. Do tog trenutka otok je bio nepoznat svima, no slavu tj. u ovom slučaju svjetlost mu donosi Latona rađanjem svoje djece.

Giuseppe Cauti je poželio gradu Ascoliju vječnu slavu te se u sonetu uz tu temu dotakao i Đurđevićeva govora i hvala koje su u njemu iznesene. Ascoli je ostao neoštećen u potresu, bijes okrutne sudbine ne dotiče Ascoli zbog moćne ruke sv. Emidija. Poziva Ascoli da uživa u svojoj slavi zbog koje mu se cijeli svijet divi. Đurđević će sa svojim znanjem učiniti besmrtnim i tvoje grijehe.

Nakon Cautijevog soneta slijedi oda anonimnog autora. Autor ponovno naglašava posljedice potresa i kaže da je sv. Emidije spasio gradu život, a Đurđević je gradu donio slavu. Također, kaže da sv. Emidije čuva grad kroz vrijeme, a Đurđević da ga je uzdigao u vječnost.

Emidijeva zaštita nadvladava sve; zbog toga vlada velika radost u gradu. U zadnjoj se strofi obraća Ignjatu i kaže mu da će živjeti sretan jer je pravi umjetnik u smirivanju neba i ublaživanju briga.

Posljednja pjesma posvećena Đurđeviću jest madrigal. Autor je nepoznat. Inicijali su mu L.N. Također, zahvaljuje Ignjatu Đurđeviću na njegovom govoru za grad Ascoli. Odmah u naslovu dodaje da je grad oslobođen od potresa. Govori kako su gradovi podrhtavali, kako se zemlja tresla te kako je Ignjatovo *pero* ondje bilo. Tlo koje je podrhtavalo zaslužno je za njegovu slavu. To *pero* je izbacilo na površinu mnoga blaga govorništva.

4. KARAKTERISTIKE GOVORA NA POČETKU ŠKOLSKE GODINE

Maurizio Campanelli u radu *L'oratio e il 'genere' delle orazioni inaugurali dell'anno accademico* proučava govore koji su se održavali na početku školskih godina na humanističkim učilištima. Na uvodnom predavanju kolegija održavali su se govori pred studentima koji su bili zainteresirani za određeni kolegij. Profesor se posvećivao hvaljenju sadržaja ili djela o kojem će na tom kolegiju biti riječi. Hvaljenje *slobodnih umijeća* ili svih kolegija koji su se održavali na sveučilištu bilo je predmet ne samo govora na početku školske godine nego i na uvodnim predavanjima pojedinih kolegija. U takvim vrstama govora uvijek je bio prisutan dio nazvan *excusatio*. To je dio govora u kojem se govornik prisjeća svog prethodnika i njegove slave. Postoji i *exhortatio* koji se obično nalazi na kraju govora, a služi kao motivacija mladima za taj kolegij. Maurizio Campanelli se osvrnuo na deset govora uspoređujući ih s govorom Lorenza Valle. Usporedbom tih govora uočava njihove sličnosti i različitosti. To su sljedeći govori:

- *Oratio Guerini Veronensis, quam recitavit in principio studii Ferrariae coram marchione Leonello et aliis famosis viris*
- *Guarini oratio pro gymnasio litterarum*
- *Artium commendatio et adolescentium ad eas exhortatio Guarini Veronensis*
- *Oratio domini Andreae magistri Hugonis de Senis, quam recitavit in principio studii Florentiae*
- *Oratio Guarini Baptistae de septem artibus liberalibus in inchoando felici Ferrariensi gymnasio habita anno Christi MCCCCLIII*

- *Lodovici Carbonis oratio in principio studii Rodigensis, ob Ferrariae pestem illuc translata*
- *Oratio Laurentii Lippii Collensis recitata in principio Studii. Pisis, kal. Novembribus*
- *Francisci Maturantii oratio habita Perusiae pro incohendis studiis praeside Nicolao Perotto Sentinati pont. Sipontino viro eruditissimo*
- *Andreae Brentii Patavini in disciplinas et bonas artes oratio Romae initio gymnasii habita*
- *Maturantii oratio habita Vicentiae pro incohendis studiis, qua admiranda et utilia recensentur inventu.*²⁴

Prije nego što je počeo analizirati spomenute govore, Campanelli naglašava kako bez obzira na to tko je autor i na kojem sveučilištu predaje, ovi govori trebaju poštovati jako strogu strukturu koja ih obvezuje na uvijek isti trag, od početnog *excusatio*, ali i do *captatio benevolentiae*. Svaki govor završava poticanjem da se mladi posvete s veseljem učenju i nauci *slobodnih umijeća*. Postoje i govornici koji se ne libe koristiti neke dijelove prošlogodišnjih govora u svom vlastitom govoru.

Svaki govor ove vrste započinjao je s *excusatio*. U tom se dijelu govora govornik prisjećao svog prethodnika (govornika koji su također imali tu čast održati govor na početku školske godine) i njegove slave. U tom uvodu spominjalo se i akademske uzore koji su zapravo i ustanovili da svaka nova školska godina započne s govorom u obranu *slobodnih umijeća*, u čast profesorima koji ih podučavaju te na poticaj mladima da se njima posvete. Zatim govornik dodaje da on nema toliko značajne retoričke sposobnosti kako bi se suočio sa zadaćom koja je pred njim, naročito kada ga slušaju ugledni i obrazovani ljudi poput profesora i većih autoriteta na sveučilištu. No upravo su ove karakteristike (*egregia humanitas et benignitas, patientia, animi aequitas*) govornika uzdigli iz stanja inferiornosti u kojem se nalazio u odnosu na publiku. Na taj je način neprimjerenost stilskih izražajnih sredstava bačena u drugi plan.

Nerijetko govornik u početku svog govora, prije nego što počne govoriti pojedinačno o svakoj disciplini, izlaže plan govora (*la partitio delle orazioni antiche*). Campanelli naglašava: kad bi se reklo da govori na početku školske godine obiluju citatima, to bi bio eufemizam. Zapravo

---

²⁴ Campanelli, Maurizio, *L'oratio e il 'genere' delle orazioni inaugurali dell'anno accademico*. Lorenzo Valla. *Orazione per l'inaugurazione dell'anno accademico 1455-1456. Atti di un seminario di filologia umanistica*, a cura di Silvia Rizzo, Rim, 1994., str. 26-61.

govori da su oni dijelovi koji hvale svaku pojedinu disciplinu često popraćeni neprekidnim citatima, koji su ili doslovni ili razrađeni. Dakako, radi se o citatima klasičnih autora. Ti, možemo slobodno reći, obrazovni materijali, ponajviše su preuzeti iz latinskih izvora, a u manjem broju iz grčkih. Lorenzo Valla je uspio ujediniti *slobodna umijeća* s onim mehaničkim umijećima u nerazdvojivu vezu. Srednjovjekovna se kultura potrudila učiniti klasifikaciju mehaničkih umijeća (*artes mechanicae*), što se pokazalo kao jako naporna i teška zadaća.

U uvodnom govoru broj hvaljenih disciplina podložan je promjenama koje ovise o broju i kvaliteti nastave dodijeljene tijekom obrazovanja. Zatim, postoji određena unutarnja struktura dijela govora u kojem se hvale određene discipline (*laudes disciplinarum*). Najčešća je ona u kojoj dolazi do miješanja povijesnih i mitoloških izvora o korijenima same nauke i o osobama koje su se bavile njom. Najčešće govornici pred profesorima i učenicima teže naglasiti neophodnu važnost koju im nude te discipline/nauke u njihovom životu. Ako žele postići uspjeh, moraju se baviti njima.

Jedan od temeljnih elemenata govora ovakve vrste jest pohvala gradu sjedištu sveučilišta, koju govornici najčešće ubacuju ili na početak ili na kraj govora. Spominje se tradicija grada, ali i geografska pozicija. Ako se hvale prvaci grada, onda se svakako moraju spomenuti njihove zasluge u gradu, osobito ako su pomogli sveučilištu pozivajući veoma ugledne profesore da rade na sveučilištu bez obzira na troškove. Nekada se hvala može *proširiti* i na pretke tog prvaka kojeg se hvali pod uvjetom da pripadaju istoj obitelji.

Govor završava s dijelom *exhortatio ad disciplinas capessendas*. To je završni dio govora kojim se govornik obraća mladima. Govori im kako im je učenje tih disciplina i stjecanje znanja siguran vodič kroz mladost i čvrst oslonac u starosti. Zapravo taj dio služi kao motivacija mladima da ne posustaju u svom školovanju. Campanelli nakraju zaključuje kako je poznavanje tih disciplina potrebno kako bi se upoznao put koji vodi u nebeski život.

U Đurđevićevom govoru možemo pronaći samo neke od gore nabrojanih dijelova. Primjerice, Đurđević ne započinje svoj govor riječima o prošlogodišnjem govorniku. No, ono što Đurđević čini jest to da u početku govori o čemu će biti riječi dalje u govoru (*summam igitur caputque orationi meae constituo, malum illud teterrimum...*). Također, ono što jako dobro ostvaruje jest pohvala gradu Ascolija. Kroz njegov govor možemo i upoznati povijest grada, ali i njegove vrednote i znamenitosti. Dobar dio govora posvećuje i zaštitniku grada Ascolija, svetom Emidiju. Više puta u govoru naglašava kako bi stanovnici grada trebali biti zahvalni

svom čuvaru i zaštitniku. No, zapravo Đurđević ovaj govor gotovo u cijelosti posvećuje okolnostima koje su zatekle susjedne regije, točnije potresu i njegovim posljedicama, što i nije uobičajeno za takvu vrstu govora. U završnom dijelu govora Đurđević motivira mlade, ali na način da budu zahvalni sv. Emidiju jer je čuvao njihov grad, a time i njih. Đurđevićev govor odudara od govora kojima se bavio Maurizio Campanelli jer je više okrenut svakodnevnici, a ne sveučilištu, kolegijima i obvezama koje mlade tek čekaju.

5. STILISTIČKA ANALIZA

Predmet analize upravo je Đurđevićev govor održan u Ascoliju 1703. Upravo zbog tih godina provedenih u Italiji Ignjat Đurđević je zasigurno trebao dobro poznavati koji su zahtjevi govorničkog umijeća. Šime Demo u svom članku "Govori Antuna Vrančića u svjetlu antičke retoričke teorije"²⁵ navodi Aristotelovu podjelu govora, a ona glasi ovako: govori se mogu podijeliti na političke ili savjetodavne, sudske i epideiktiske. Također, Demo donosi da u odnosu između predmeta govora i slušatelja postoje dvije mogućnosti, a one su sljedeće: slušatelj je donositelj odluke (sudsko ili savjetodavno govorništvo) i slušatelj je pasivni gledatelj (epideiktisko govorništvo). Upravo prema Aristotelovoj formulaciji, epideiktisko govorništvo ne spada u govorništvo s obzirom na to da od slušatelja ne traži nikakve odluke ni zauzimanje stava. Ta vrsta govora naginje pjesništvu upravo zbog toga što se izvodi u svečanim situacijama. Tema epideiktiskog govora pripada u sferu izvjesnog (CERTUM), a ne u sferu neizvjesnog (DUBIUM) gdje govornik može odabrati stranu i koristiti svoje znanje i umijeće u korist te strane. U sferi izvjesnosti može se govoriti o neizvjesnosti u smislu da se može nekoga ili nešto bilo hvaliti bilo kuditi. Kod epideiktiskih govora pažnja slušatelja bit će usmjerena na umjetničku stranu govora i oratorsku vještinu govornika. Epideiktiski govori su sastavljeni za govorenje na formaliziranim ceremonijama. No, iako su takvi govori protokolarni, oni mogu sadržavati i neobvezatne dijelove. Govorniku je u prvom planu ganuti publiku, djelovati emocionalno i psihološki na nju što će govorniku donijeti sklonost publike.

Prema Aristotelovoj podjeli, Đurđevićev govor koji je tema ovog rada pripada u epideiktiske govore. Đurđevićev govor je, kao i Vrančićev, namijenjen svečanoj situaciji, a u ovom slučaju

---

²⁵Demo, Šime, "Govori Antuna Vrančića u svjetlu antičke retoričke teorije", Zbornik radova sa znanstvenog skupa o Antunu Vrančiću, *Zbornik o Antunu Vrančiću*, Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", Šibenik, 2005., str. 133-154.

radi se o početku nove školske godine u kolegiju u Ascoliju. Također, Đurđević pokušava pridobiti publiku na svoju stranu. Igra na kartu emocionalnosti, posebice na početku i na kraju samog govora. Pokušava publici objasniti koliko moraju biti zahvalni sv. Emidiju što je spasio grad od katastrofe. Nastoji ukazati na to kolika je bila snaga potresa koji je zahvatio susjedne regije i predočiti ljudima kako su mogli mnogo toga izgubiti da nije bilo sv. Emidija. Zbog tih razloga u ovom govoru osjetimo snažnu Đurđevićevu emocionalnost. Iako se u toj prigodi (početak nove školske godine) priliči govoriti o obvezama i kolegijima koji očekuju učenike, Đurđević potpuno zanemaruje protokol i odlučuje se na govor koji bi snažno trebao odjeknuti među publikom. Shodno tome, govor možemo podijeliti na tri dijela: uvodni, središnji i završni dio. Đurđević mudro započinje govor pohvalom gradu Ascoliju. Želi naglasiti kako grad Ascoli ima puno bogatstva koja su vrijedna čuvanja i bogatu povijest. No uz sve te vrijednosti, Ascoli ima i ono najvrednije od svega, a to je zaštitnik grada – sv. Emidije. Središnji dio govora više je informativne naravi. Đurđević nas upućuje u događaj koji je sve zaprepastio. Saznajemo da je potres razorio gradove u susjednim regijama. Đurđević donosi i stravične činjenice o posljedicama te katastrofe. Prema kraju govora sve više djeluje na ljudsku psihu, naglašava kako ljudi moraju biti zahvalni i to posebice sv. Emidiju.

Svaki se govor, pa tako i Đurđevićev, ostvaruje na temelju jezičnog izraza. Govornik treba izabrati ona sredstva koja će mu najbolje pomoći u ostvarivanju njegova cilja. Što se tiče Đurđevićeve govora, jezični je izraz leksički korektan. Slušatelj bi, ako je razumio sadržaj koji mu je govornik htio prenijeti, trebao reproducirati taj isti u svomu umu. Đurđević je sigurno uspio u svom naumu s obzirom na to da se kroz cijeli govor proteže tema potresa s njegovim posljedicama. Kao i u svakom govoru, pa tako i ovom, govornik se koristio govorničkim ukrasima. Tako u govoru možemo pronaći:

- usporedbe - *Sed dum, utris laudum principatus atque excellentia sit adiudicanda, difficile est coniectare id unum, ut egregium dico, maximam voluminum vim atque supellectilem ab expugnato Asculo in triumpho detulisse Pompeium Strabonem. Quae venerabiliores exuviae e triumphata Apollonia, Athenis, Rhodo; quae e Stoa, Academia, Peripato nobiliora scientiarum argumenta desumi poterant, quam quae ex vestra urbe desumpta sunt?* (11, 18-27)
- metafore - *Tu quoque Asculum Samnitum Picentumque commune ornamentum, urbs praestantissima et numquam sub Emigdi tui ductu et protectione interitura, tu quoque*

livorem impotentissimae sortis non semel experta, dignitatem tuam periculorum magnitudine, depulsione periculorum Emigdi amore et beneficentiam, comprobasti. (5, 22-28)

- poredbe - *Sed ut saepe coronae ipsae in caput cedunt exitia, sub hisce molibus, quibus circumambitur urbs vestra intestini cubilia mali et arcanae labis penetralia concludebantur collectisque diutino otio viribus longaque mora invalescente pernicie, spiritus in arctum compulsus tandem hoc ipso anno subita terrae convulsione et horribili cladis foeditate prorupit, ut vobis altrinsecus conterminas duas urbes, in Sabinis alteram, alteram in Vestinis funditus cum adiacenti regione deleverit. (8, 12-21)*
- retorička pitanja - *In tota terrarum amplitudine, quid Italia gloriosius, quid spectabilius occurrit? (5, 7-8)*
- nabrajanja - *Exquisitis sane nobiscum ludit supplicii et immania quaeque tremor iste terraeque vibratio ceu malorum regina in tragicam pompam et luctuosam superbiae significationem, secum trahit: obterit, frangit, in sinu matrum natos, in oculis liberorum parentes intercipit, vivos estinctorum funeribus obruit, exterminat patria superstites in sincera evaporatione alios, alios cementitia rudum comminatione praefocat, absumit penuria multos, plures membris mutilat et adempta luce conclusis aperit, vel carcerem, vel sepulchrum. (7, 25-35)*
- polisindeton - *Quam triste, quam faedum, quam exitiale a vestris maenibus, ab opibus vestris vestraque incolumitate removerit, repulerit, ablegarit, accipite: non insuave est elapsa pericula mente iterare et recogitata delectant, quorum praesentiam horrebamus. (7, 3-7)*
- homeoteleuton - *Nos eius manum sensimus fovientis debilia, servantis firma, natantia confirmantis, nos in abstrusionibus aedium fundamentis penetralis exitii semina perscrutantem, reperta excludentem, exclusa diffilantem, neque id insolens sentientibus fuit; vidimus eum siquidem praeteritis quoque saeculis, cum longe lateque pervagata contagio ditiones integras exhaurire, urbem nostram ad pestis remedium circumducta saluberrimi thuris evaporatione lustrantem, vidimus stillantes Romano sanguine gladios Alarici obiecto ignito ense a nostris arcibus deterrentem, vidimus cum annonae angustiis gerneret oppressa Italia, campi pestilenti rore polluti intermortuas fruges vix ederent et devorati partus retrograda per immanitatem natura in matrum*

viscera remearent, vidimus sanctissimum antistitem nube subvectum, Truentinos agros faecundissima lustralis aquae respersione circumferentem.(9, 18-34)

- *anaforu - Novimus profecto, novimus quoties composuerit civiles turbas, quoties morborum vires infregerit, quoties reddiderit amissa, reddita amplificaverit, amplificata servavit et circumseptam prodigiis nostram urbem erexerit semper in melius, ut hostibus sacra atque impenetrabilis, sociis laudabilis et veneranda, nobis suavissima et felix semper esse videretur et esset.*(10, 1-7)
- *gradacijū - Novimus profecto, novimus quoties composuerit civiles turbas, quoties morborum vires infregerit, quoties reddiderit amissa, reddita amplificaverit, amplificata servavit et circumseptam prodigiis nostram urbem erexerit semper in melius, ut hostibus sacra atque impenetrabilis, sociis laudabilis et veneranda, nobis suavissima et felix semper esse videretur et esset.*(10, 1-7)
- *trikolon - Imminentes Romae cervicibus Hunnos fortunamque Attilae infregerit Leo, recreaverit Nisibim Syriae deiecta Persarum obsidione Iacobus, Badagas, immanissimam Indorum colluviam christifidelium caedibus inhiantem, Xaverius frontis constantia et veneratione retuderit; deterius omni barbarie est malum atque ipsi Hunnorum saevitiae, impotentiae Persarum, Indorum violentiae pertimescendum, a quo servati in satura modo foelicitate respiratis.*(9, 4-12)
- *parentezu - Summam igitur caputque orationi meae constituo, malum illud teterrimum, quod hoc ipso horruimus anno, cuius impulsu cecidere nobilissimae Urbes, cuius terrore ab imis concussa radicibus Italiae compago nutavit, quod denique a vestris maenibus, ab opibus vestris Emigdio deprecante depulsum est.*(6, 10-16)
- *apostrofu - O mali pondus, o cumulativissimae infelicitatis Iliadem!* (7, 8)
- *hijazam - Instabat vobis subterranea lues illa, cuius ingruente violentia terra omnium parens novercalibus odiis agitata in natorum animas fortunasque consurgit: horrenda perniciēs ruinis ipsis, quas fecerat, infensa, ante cladem ipsam exitiosa; pulvereā nube oculos, aures corruentium fragore tectorum, sulfureo afflatu nares, mentem improvisi mali celeritate perturbans: non mortales modo, sed urbes totas, non vitas quidem, sed ipsa cadavera; non solum basilicas, aedium substructiones, laboresque saeculorum, sed saxa ipsa et solidam caetium vetustatem inopinata concussionē permiscens; eludere fuga periculum velis, fugam exitiū velocitate praeripiet; firmissimis circumsaepiāre munimentis, munimina tua in tua damna convertet; excedas tectis et*

securitatem tuam patenti coelo campisque committas, distrahet sub pedibus solum et discedentia camporum viscera in hiatus teterrimos immugiendo disrumpet.(7, 7-25)

Analiza Đurđevićeva govora je pokazala kako je Đurđević bio dobar poznavatelj latinskog jezika i antičke retoričke teorije. Kao humanistički govornik, Đurđević nije mogao zaobići uspješno izlaganje misli pred publikom. Upravo zbog teme govora koja je bila poznata svima, Đurđević je ostvario svoj cilj – emocionalno potaknuti publiku na suosjećanje prema onima koje je zadesila ta katastrofa te na zahvalnost prema svetom Emidiju što je sačuvao grad i njih same od potresa. Prilikom ostvarenja tog cilja, Đurđević je upotrijebio mnogo stilskih figura.

6. RUKOPISNA BAŠTINA U NASTAVI LATINSKOG JEZIKA

U nastavi latinskog jezika jako se slabo spominje hrvatske latiniste. U udžbenicima se nađu samo oni najpoznatiji dok su svi drugi zanemareni. Čak se i za najpoznatije autore ne ulazi dublje u njihova djela, već se obrađuju takoreći usputno. Na taj način se učenicima uskraćuje vrlo bogata književna baština hrvatskog latinizma. Učenici izlaze iz škola a da nisu ni svjesni koliko je zapravo velik broj autora hrvatskog latinizma čija djela još nisu ni istražena. Književno stvaralaštvo na latinskom hrvatskih autora ostavilo je dubok trag ne samo u hrvatskoj književnosti već i u svjetskoj.

Učenici doživljavaju latinski jezik kao nešto što je potpuno bespotrebno i nezanimljivo. No, kada bi učeniku u ruke došao pravi rukopis (a ne već prepisan i sređen) možda bi mu se promijenilo već uvriježeno mišljenje. Voljela bih da učenici osjete dozu uzbuđenja samim istraživanjem rukopisa i starih izdanja kao što sam to i ja osjetila radeći na ovom radu. U razred bih donijela rukopise te je prvo što bih pojasnila to da će se prilikom transkribiranja govora javiti problemi različite tematike. Također, kada se radi na transkripciji govora, učenici razvijaju i neke druge vještine i znanja iz drugih područja. Primjerice, na Đurđevićevom govoru mogu puno naučiti o povijesnom kontekstu početka 18.st. Zatim, sam rukopis potiče da se učenici informiraju o autoru i njegovom opusu, ali i o njegovim suvremenicima. Prilikom transkribiranja govora moglo bi se puno napraviti i na području vokabulara, ali i gramatike. Ovakvim načinom rada učenici ne bi samo pasivno upijali pravila i gramatiku latinskog jezika već bi aktivno sudjelovali u nastavi. Nastava latinskog jezika imala bi i jedan segment istraživačke nastave što je svakako zanimljivije i drugačije od onoga na što smo navikli.

Ime Ignjata Đurđevića je češće spominjano na nastavi hrvatskog jezika nego na nastavi latinskog. No, to se događa i s ostalim imenima hrvatskih latinista (naravno ako ih se uopće i spomene na nastavi hrvatskog jezika). Učenjem manje poznatih imena učenik bi uvidio o kako velikom korpusu književnosti je tu riječ. Zasigurno tako velik i vrijedan korpus ne zaslužuje biti u tako velikoj mjeri zanemaren. Naravno, nastavnici imaju premalen fond sati da bi stigli obraditi sve ono što latinski jezik zahtijeva i donosi, no s obzirom na to da imamo bogatu i vrijednu povijest, vrijedilo bi prepustiti barem dva školska sata hrvatskom latinizmu i njegovim predstavnicima.

7. ZAKLJUČAK

Glavni zadatak ovog rada bila je transkripcija govora Ignjata Đurđevića. Spomenuti govor održao se u kolegiju u Ascoliju 1703. godine na početku školske godine. U ovome radu također se prikazuje život i stvaralaštvo Ignjata Đurđevića, dubrovačkog pjesnika iz 17. na 18. stoljeće. Njegovo stvaralaštvo na hrvatskom i latinskom jeziku spomenuto je u kratkim crtama iako se u većini literature puno više pozornosti posvećuje stvaralaštvu na hrvatskom jeziku. Dio njegovog opusa na latinskom jeziku nezasluženo je zanemaren s obzirom na to da Đurđević ima puno djela na latinskom jeziku. Nakon uvoda, rad donosi i kratak sadržaj govora. Đurđević se u govoru okrenuo više događaju koji se dogodio u susjednim regijama nego onome što je uobičajenije za takvu prigodu. Naime, potres je većim dijelom glavna tema govora. Ignjat Đurđević želi prikazati kakve je posljedice za sobom ostavio potres te kroz što su sve ljudi prolazili u toj nepogodi. Više puta naglašava kako stanovnici grada Ascolija moraju biti zahvalni svom zaštitniku sv. Emidiju što ih je sačuvao od potresa. Naime, dobar dio govora posvećen je upravo sv. Emidiju, zaštitniku grada Ascolija i zaštitniku od potresa.

Dakle, Đurđevićev govor je transkribiran i analiziran, smješten u vrijeme i ozračje u kojem je nastao, a na kraju rada nalazi se i spomenuti prijepis te izdanje Đurđevićeva govora iz 1704. Možda će priloženi prijepis jednog dana ugledati svjetlo dana i tako će se javnosti predstaviti još jedno djelo Ignjata Đurđevića koje svakako zaslužuje njihovu pažnju.

8. POPIS LITERATURE:

Zbornik radova sa znanstvenog skupa o Antunu Vrančiću, *Zbornik o Antunu Vrančiću*, Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", Šibenik, 2005.

Brlek, Mijo, *Rukopisi knjižnice Male braće u Dubrovniku*, JAZU, Zagreb, 1952.

Campanelli, Maurizio, *L'oratio e il 'genere' delle orazioni inaugurali dell'anno accademico*. Lorenzo Valla, *Orazione per l'inaugurazione dell'anno accademico 1455-1456*. Atti di un seminario di filologia umanistica, a cura di Silvia Rizzo, Rim , 1994., str. 26-61.

Kolumbić, Nikica; Macan, Trpimir, *Hrvatski biografski leksikon*, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1993., str. 763-767.

Nemec, Krešimir, *Leksikon hrvatskih pisaca*, Školska knjiga, Zagreb, 2000., str. 205-207.

Stari pisci hrvatski (knjiga XXV), *Djela Ignacija Gorgi*, priredio Rešetar, Milan, JAZU, Zagreb, 1926.

Stepanić, Gorana, *Hrvatsko pjesništvo na latinskom u 17.st.: stilske tendencije i žanrovski inventar: doktorska disertacija*, Zagreb, 2005., str. 60-77.

Visković, Velimir, *Hrvatska književna enciklopedija. I A-GI*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2010., str. 463-464.

9. POPIS INTERNETSKIH IZVORA

<http://www3.chiesacattolica.it/diocesiap/santemidio/storia/> (21.6.2014.)

http://it.wikipedia.org/wiki/Cripta_di_Sant%27Emidio#Il_gruppo_marmoreo_di_Sant.27Emidio_e_Santa_Polisia (21. 6. 2014.)

<http://sveci.net/index.php/component/content/article/2-uncategorised/378-sveti-emidije> (29. 6. 2014.)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Sant%27Emidio> (29. 6. 2014.)

http://www.fondazioneclarifano.it/Progetti/guido_reni_consegna_chiavi/06_stefano_papetti_a_nnunciazione_ascoli_piceno.pdf (29. 6. 2014.)

http://www.earth-prints.org/bitstream/2122/2549/1/1177.pdf?origin=publication_detail (29. 6. 2014.)

<http://santemidionelmondo.wordpress.com/2013/02/01/la-mattina-del-2-febbraio/> (29. 6. 2014.)

http://books.google.it/books?id=EJuZkV92TgMC&pg=PA246&lpg=PA246&dq=tullio+lazzari&source=bl&ots=upfC89cPNW&sig=4IpSuG_wG9JjnbsZBttmmEtZn7o&hl=it&sa=X&ei=qJilU43hAYWD4gSj9YCACA&ved=0CFQQ6AEwCTgK#v=onepage&q=tullio%20lazzari&f=false (25. 6. 2014.)

http://bs.wikipedia.org/wiki/Pompej_Strabon (28. 6. 2014.)

http://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Lino (28. 6. 2014.)

http://en.wikipedia.org/wiki/Publius_Ventidius_Bassus (28. 6. 2014.)

http://hr.wikipedia.org/wiki/Sveti_Franjo_Ksaverski (28. 6. 2014.)

10. PRILOG 1.: Prijepis Đurđevićeva govora

Oratio in instauratione annua studiorum habita in Collegio Asculano Societatis Iesu ab admodum reverendo patre Nicolao Maria Georgio eiusdem Societatis Rhetoricae magistro XIII. Calendas Decembris, anno Domini M. DCCIII. quo Asculum fuerat a saevissima terrae concussione non dubia patroni sui Emigdii ope servatum: In lucem edita in testimonium suae suorumque civium benevolentiae erga auctorem a Iosepho Cauto patritio Asculano.

Ioseph Cautus lectori

Nusquam exactior viri effigies emicat, quam in palladiis lucubrationibus, quae enixa animi contentione progenitae, ut soboles patrem, animum Auctoris vividissime repraesentant. Itaque cum huius splendidae orationis parentem, dum Asculi moraretur propter studiorum nostrorum similitudinem candidissima familiaritate complexus fuerim, visum est eo abscedente saltem ex eius partu relicto genitorem feliciter exprimente, meam solitudinem consolari. Utque aeternum foret et mihi et bonis omnibus id solatium, elegi utcumque affectare immortalitatem et typis mandare orationem, quam ille in primordiis scholasticis, quando nostro sanctissimo EMIGDIO patrocinate Asculum a terrae tremoribus illesum respirabat, inter plausus omnium et praeconia recitavit. Dederunt stimulos consilio meo alii quoque ornatissimi viri, quos coniunctissimos Auctori noveram et quorum benevolentia in eundem ex additis in calce eorum carminibus optime patebit. Nec minus hac ratione meae patriae laudibus consulere credidi, cui non modicam estimationem conciliat liberalis in eius encomio Auctoris stylus; quare si inscio illo haec egerim, veniam mereor, nam ab instituto, quo me patris Nicolai Mariae Georgii meritum compellebat, nil retrahere poterat, quam eiusdem modestia suos partus contra omnium sententiam unice contemnentis. Vale.

ORATIO

Aerumnas fortunaeque inclementiam sua profecto agit ambitio, ut perraro nisi in ditionum florentissimas, in felicissimos populorum suae devolverint immanitatis vehementiam incendiis, vastitate, rapinis, caedibus, sanguine pergrassatae. In tota terrarum amplitudine, quid Italia gloriosius, quid spectabilius occurrit? Terrarum oculus est, Regina Regnorum, Coeli Vicaria, belli pacisque, artium parens, magnificentiae, nobilitatis, virtutumque miraculum. Quid in Italia suspiciendum magis, quid divinius Roma? Quae olim non alio

imperium suum confinio circumscripsit, quam triumphorum: non alio numero triumphorum gloriam definiit, quam certaminum: non aliis littoribus certamina et arma compescuit, quam naturae. Quid tamen acrioribus tentatum fortunae insidiis, quid cum arctioribus aerumnis violentius conflictatum post hominum memoriam fuit, quam in terris Italia, in Italia Roma, ut pene dixerim ab illis ad inopiam compulsam fortunam rapinis repetiisse, quae prodigalitate profuderat. Tu quoque, Asculum, Samnitum Picentumque commune ornamentum, Urbs praestantissima et numquam sub Emigdii tui ductu et protectione interitura, tu quoque livorem impotentissimae sortis non semel experta, dignitatem tuam periculorum magnitudine, depulsione periculorum Emigdii amorem et beneficentiam, comprobasti. Sanctimonia tua supra mille civium pro Christo immolatorum sanguine faecundata, pietas incolarum sub Vaticani Sacerdotii Principatum suam ultro deponentium libertatem, liberalium artium fertilitas augendae religioni accommodata, florentium ingeniorum numerus, solertia, splendor, meruit, ut a te perpetuo staret superum amor atque indulgentia et eorum ope praesentissima maior emergeres, quocum valentioribus infortuniis luctabare. Unum tamen in praesentia expendendum mihi tribuo Emigdianae beneficentiae argumentum; infinitus sim in dicendo, si caetera altius excutere velim. Summam igitur caputque orationi meae constituo, malum illud teterrimum, quod hoc ipso horruimus anno, cuius impulsu cecidere nobilissimae Urbes, cuius terrore ab imis concussa radicibus Italiae compago nutavit, quod denique a vestris maenibus, ab opibus vestris Emigdio deprecante depulsum est. Non iniucundum id fore vobis spero, nam nihil dulcius grato animo accidere potest, quam adiutorem invenire in reponendo laudibus beneficio, quod non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia aequare possit. Insuetum forte in hisce studiorum nostrorum initiis orationis propositum meae nonnulli videbitur, non iniquum tamen; quid enim iustius est quam ab eius laudibus scientias auspicari, cuius nisi in repellendo damno emicuisset providentia, nec spes adolescentium litteris, nec litterarum, palestra superfuisset adolescentibus et veluti inducto iustitio sapientium exedrae conticuissent.

Conservationis beneficium eiusque pondus et ratio tum ab amoti mali gravitate, tum a servati boni praestantia reputatur; quod singillatim in reliquis utrumque propositae beneficentiae caput in ea, quam exornandam suscepi Emigdii benignitate conspirat. Praeclarissimae urbi animam spiritumque retinuit. Retinuit autem? Imo exitii impetum tanta sedulitate compressit, ut si post damna adhibere remedium dulce est, dulcissimum fuerit nullo accepto detrimento, detrimenti quoque remediis caruisse. At quale malum, Deus immortalis! Quam triste, quam faedum, quam exitiale a vestris maenibus, ab opibus vestris vestraque incolumitate removerit, repulerit, ablegarit, accipite: non insuave est elapsa pericula mente

iterare et recogitata delectant, quorum praesentiam horrebamus. Instabat vobis subterranea lues illa, cuius ingruente violentia terra omnium parens novercalibus odiis agitata in natorum animas fortunasque consurgit: horrenda perniciēs ruinis ipsis, quas fecerat, infensa, ante cladem ipsam exitiosa; pulverea nube oculos, aures corruentium fragore tectorum, sulfureo afflatu nares, mentem improvisi mali celeritate perturbans: non mortales modo, sed urbes totas, non vitas quidem, sed ipsa cadavera; non solum basilicas, aedium substructiones, laboresque saeculorum, sed saxa ipsa et solidam caetium vetustatem inopinata concussionē permiscens; eludere fuga periculum velis, fugam exitiū velocitate praeripiet; firmissimis circumsaepiāre munimentis, munimina tua in tua damna convertet; excedas tectis et securitatem tuam patenti coelo campisque committas, distrahet sub pedibus solum et discedentia camporum viscera in hiatus teterrimos immugiendo dirumpet. Exquisitis sane nobiscum ludit suppliciis et immania quaeque tremor iste terraeque vibratio ceu malorum regina in tragicam pompam et luctuosam superbiae significationem, secum trahit: obterit, frangit, in sinu matrum natos, in oculis liberorum parentes intercipit, vivos estinctorum funeribus obruit, exterminat patria superstitēs in sincera evaporatione alios, alios cementitia rudērum comminutione praefocat, absumit penuria multos, plures membratim mutilat et adempta luce conclusis aperit, vel carcerem, vel sepulchrum. O mali pondus, o cumulatiſsimae infelicitatis Iliadem! Summum igitur aliquid, singulare, palmarium dixero et si locupletissima desint in vos patroni vestri promerita, hunc calamitatum turbinem, nequicquam vestra maenia circumtonantem vigilantiae suae festinato subsidio Emigdium coercuisse. Sita est urbs vestra in opportuno sane loco, coeli salubritate, fluminum perennitate ornatissimo, tum ad hostiū incursiones, tum ad annonae charitatem agrorū ubertate depellendam accommodato, utque ex omni parte sedes beatissima foret, illam naturae ingenium ad decorem atque superbiam circumiectis montibus coronavit. Sed ut saepe coronae ipsae in capitum cedunt exitia, sub hisce molibus, quibus circumambitur urbs vestra intestini cubilia mali et arcae labis penetralia concludebantur collectisque diutino otio viribus longaue mora invalescente perniciē, spiritus in arctum compulsus tandem hoc ipso anno subita terrae convulsione et horribili cladis foeditate prorupit, ut vobis altrinsecus conterminas duas urbes, in Sabinis alteram, alteram in Vestinis funditus cum adiacenti regione deleverit. Tum quaque versus discincta calamitas debacchari, privata, publica, sacra omnia profanaque funestissimae sortis arbitrio permitti, spes omnium fortunaeque pessum ire, coelum morientium gemitu, fugientium stridore repleti, inundari sanguine et lacrymis fora. Constituti eratis in medio, exaudiebatur pene a vestris arcibus cadentium aedificiorum fragor, montes vestri immugiebant ad vehementiam vicini mali; in vestris tamen maenibus Emidio

suffragante securitas regnabat et quies. Magnum est; maius tamen esse crediderim, quod vestri homines superveniente discrimine in illis devotis urbibus intercepti evadebant cladem; maximum tandem, quod res et mercimonia ipsorum post multos dies e revolutis rudum fragminibus incorrupta luci ac dominis restituebantur, ut palam omnibus fieret Emigdio curae esse, non ut vivatis modo, sed ut bene beateque vivatis. Imminentes Romae cervicibus Hunnos fortunamque Attilae infregerit Leo, recreaverit Nisibim Syriae delecta Persarum obsidione Iacobus, Badagas, immanissimam Indorum colluviam christifidelium caedibus inhiantem, Xaverius frontis constantia et veneratione retulerit; deterius omni barbarie est malum atque ipsi Hunnorum saevitiae, impotentiae Persarum, Indorum violentiae pertimescendum, a quo servati in satura modo foelicitate respiratis. Neminem fore puto adeo vilem sibi et diris immortalibus obruendum, qui in dubium audeat revocare, vestrorum ne capitum sospitator, assertor fortunarum Emigdius fuerit, nam ad tantam refellendam audaciam ipsa haec maenia Gothicae olim proterviae terminales metae, ipsa haec templa et antiquum splendorem spirantia aedificia proclamabunt. Nos eius manum sensimus fovantis debilia, servantis firma, natantia confirmantis, nos in abstrusionibus aedium fundamentis penetralis exitii semina perscrutantem, reperta excludentem, exclusa difflantem, neque id insolens sentientibus fuit; vidimus eum siquidem praeteritis quoque saeculis, cum longe lateque pervagata contagio ditiones integras exhaurire, urbem nostram ad pestis remedium circumducta saluberrimi thuris evaporatione lustrantem, vidimus stillantes Romano sanguine gladios Alarici obiecto ignito ense a nostris arcibus deterrentem, vidimus cum annonae angustis gerneret oppressa Italia, campi pestilenti rore polluti intermortuas fruges vix ederent et devorati partus retrograda per immanitatem natura in matrum viscera remearent, vidimus sanctissimum antistitem nube subvectum, Truentinos agros faecundissima lustralis aquae respersione circumferentem. Novimus profecto, novimus quoties composuerit civiles turbas, quoties morborum vires infregerit, quoties reddiderit amissa, reddita amplificaverit, amplificata servavit et circumseptam prodigiis nostram urbem erexit semper in melius, ut hostibus sacra atque impenetrabilis, sociis laudabilis et veneranda, nobis suavissima et felix semper esse videretur et esset. Et quidem, ut plane loquar, vobis Emigdius est quod sol Mundo, tenebras superstitionis imminuit, contaminatas lethali aspiratione auras abstergit, effetae terrae sterilescentis senectam renovat in ubertatem, hyperboreas furias barbarorum, veluti tumultuarias ventorum hyemalium conspirationes, abrumpit: hoc tamen supra Solem Emigdius est, alter dum terras fovet occidit, alter dum occidit magis fovet, alterius auxilia diurna Emigdii immortalia sunt: utque grata Rhodiorum munificentia excitavit molem quotidianae solis beneficentiae responsuram; Emigdii statua stans Asculum est et illa

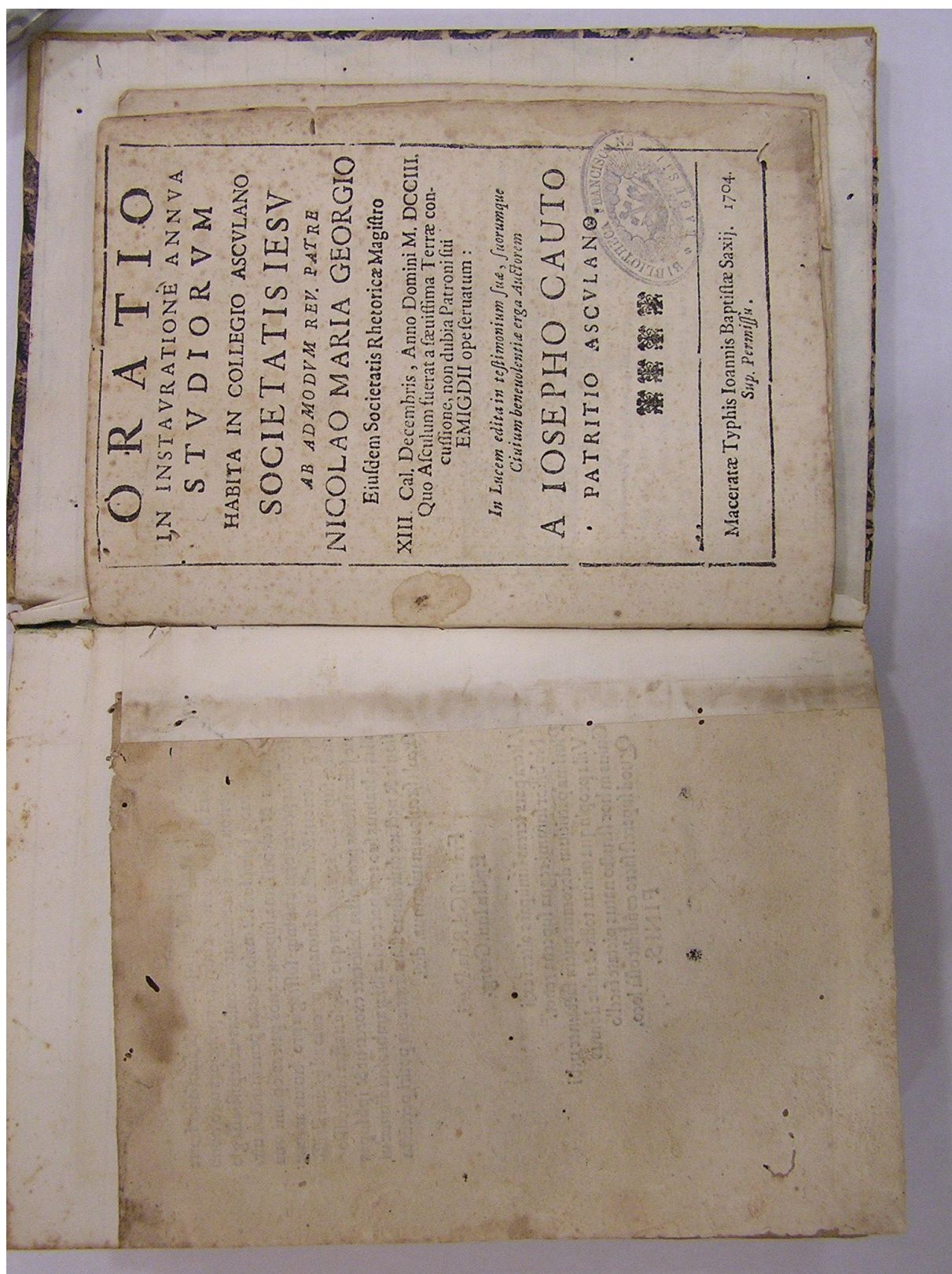

numquam abolendae florentissima imago pietatis, quam in vestrum animis erexit promeritorum eius fidelis memoria sempiternam. Avertit infandam perniciem adhuc tamen in servato bono (quod alterum fuerat propositum orationi caput) optimi parentis benignitas sublimius explendescit. Servavit urbem et belli et pacis artibus et vetustate et pulchritudine et opportunitate et praestantia in paucis memorandam. Perscrutamini antiquitatis tabularia, excutite monumenta, temporum rationes inite; ultimae originis vestrae gloriam ante conditam Romam, ante nomen Romuli vestram potentiam exstitisse cognoscetis. Nati homines ad Sicorim fluvium Ilerdam Hispaniae alluentem, formidabilis tunc temporis natio sub duce Siculo in Italiam traiecta vestram urbem posuit eaque demum pro bellicis usa munimentis, regnique solio Siciliae subinde domitae nomen dedit et quicquid a Supero ad Inferum mare, a Sabinis ad Iunonis Lacinae templum Rhegiumque protenditur, imperio et ditione retinuit. Asculum ab incunabulis regnare caepisti, primordia tua enituere populorum vectigalibus cumulata et cum te vix natum nosse poteras, iam poteras triumphare. Quid tamen de reliquis primum mirer, quid postremum! Multa enim mihi de te admiranda, amanda alia, plurima venerabilia, quaedam pacata, nonnulla bellica, omnia summa, amplissima omnia suggeruntur. Togaene decus et Palladii otii umbratiles curas praedicem? Cuncta praeconia sibi vindicare videntur, sed haec quoque in partes discedunt et antiquorum studia cum recentiorum eloquio et eruditione disceptant. Haec Transmundos, Bonfinios et trecenta virorum nomina, illa Betutios, Caesios, Pituanios, Paterculos obiciunt, illa faelicius suis litteris aevum contigisse, haec diuturnius; illa per Augusti plus minus aetatem, haec per mille annos non intermisso opere, Athenaeos suos, Academias et doctrinarum exercitamenta viguisse commemorant. Sed dum utris laudum principatus atque excellentia sit adiudicanda, difficile est coniectare id unum, ut egregium dico, maximam voluminum vim atque supellectilem ab expugnato Asculo in triumpho detulisse Pompeium Strabonem. Quae venerabiliores exuviae e triumphata Apollonia, Athenis, Rhodo; quae e Stoa, Academia, Peripato nobiliora scientiarum argumenta desumi poterant, quam quae ex vestra urbe desumpta sunt? Viderit Roma quondam, nitidissima victarum fercula provinciarum, viderit arma exutorum hostium in Capitolium deportari, viderit Hispanorum cetras, gaesa Gallorum, rhomphaeas Teutonum, Scytharum peltas, Macedonum sarissas, pharetras Assiriorum, vidit quoque Asculanorum libros et Picentis Minervae opulentiam mirataque est novum armorum genus et potentiam suam; quod eos vicisset, qui conscriptis voluminibus de morte ipsa consueverant triumphare. Interea proderant Asculo detrimenta sua et fato obsecundante factum est, ut per huiusmodi spolia Truentinae gentis sapientia omnibus populis Romam commeantibus innotesceret et suae in eximiam urbem saevitiae paeniteret fortunam. Sed plura de pacata liberalium artium ratione

dicere meditati, obstrepunt Martis studia, armorum concussio, triumphorum ad oreas vestrorum civium largis sudoribus irrigatae: obstrepunt sane et non importunam venerationem iniciunt, quod potuerit inter militares tubas tanta consuescere sapientia in scientiarum umbraculum sobolescere Martiae lauri iidemque duces et scriptoribus nitidissima argumenta pugnando et pugnantibus immortale nomen scribendo impertiri. Religio mihi est profecto hic plurima praetermittere, ne temere ausim suscipere laudationem, in qua vel strenuissimos oratores nervi ac latera defecissent, datum est vobis ingenii robur, vobis commentationum ubertas, vobis aeloquentiae perennitas eo consilio, ut laudes vestras nemo, nisi ex vobis pari dicendi maiestate atque amplitudine exequi possit. Praetereo itaque Sabinos populos Romam deinceps succedentibus saeculis amplificaturos vestram urbem auxisse Siculis exterminatis et eorum vexillis Pico Ave Martia insidente omen susceptum Asculanorum gloriam volucris quodam armorum fervore latissime pervagaturam. Non me detinebit Romana civitas virtutibus vestris, non praecibus data: non regum vestrum nomen venerantium ornatissimae legationes, non pro Vaticanae maiestatis tutela saepissime in omnem Martis aleam exposita salus. Quid commemorem duces vestros, Ventidium clade non paenitenda Parthorum primum Crassi manibus parentasse, quid Paterculum coronas sub magnis imperatoribus meruisse, quid Palestinam expeditionem faustissime gestam? Satis fuerit pronunciasse Asculum Romae aemulum aliquando et Capuae Chartaginique iure optimo annumerandum, nisi alteram peritia belli, humanitate alteram praecessisset. Romanis insultantibus repugnastis toties victi et victores, et animos opesque a cladibus desumendo ad innatam fortitudinem vaste utraque exercuistis, occidistis consules, trucidastis legatos, sub aliis demum consulibus totam in vos Romanorum potentiam commovistis: quo eventu tandem conferto utrinque certamine signisque collatis, ecce tibi terra Romanis dominis obsecuta improvisa agitatione succutitur, portento percussi hostes cedunt, specimine tamen relicto Truentinos populos tentari non nisi temeritate, vinci non nisi prodigiis potuisse. Ut nihil de vestris infulatis proceribus et principibus purpuratis dicam, numerus et praestantia facit non bonis oratoribus pertimescenda; ut nihil de sanctitate loci, temporis exiguitas cogit; nam beatissimi Lini primi a Petro in Romano fastigio principis, Venerandae, Polisiae, Christantiani decora et laureae paucis exhaustiri non possunt; ut nihil de nobilitate familiarum ipsa monet rei perspicuitas: caeterorum in simulacris, in marmoribus, in tabulis genus vivit vestrae vetustatis claritatisque monumenta cernuntur in totis oppidis Furias, Mutios, Aemilios, Parinios, Sentias, Valerios nomine praeferentibus. Cum itaque et exitii profligati et asserti boni pondus exactissime, ut licuit, recognoverimus, par est humanitatem vestram gestire in plausus et illibatum optimae sortis tenorem faustissima gratulatione concludere; quid ultra tutela tua, Emigdii sanctissime

antistes, optime propugnator, quid tua benignitas potest, cum omnia feceris? Caelitibus suis multi singillatim suscepta beneficia debeant, nos omnia simul; a plerisque vulnus amotum sit, a nobis et vulneris amovendi necessitas ablegata. Reliquis terrores, deliciae nobis; caeteris lacrymae, nobis gaudia; vastitas aliis, nobis securitas impertitur. Sortem suam vix credunt animi, vix sustinent mentes alienaque damna consentiunt in ampliorem nostrae salutis fructum et felicitatis sensus, qui assuetudine consenuerat, propositis aliorum, miseriis excitatur. Quid ergo nobis reliquum sit, quam in tuis laudibus praeconiisque omnem, quae munus tuum est, aetatem contere et indulgere ardentissimas beneficio grates, quod nulla umquam exstinguet oblivio, nulla quorumvis saeculorum posteritas obmutescendo invidet.

11. PRILOG 2.: Izdanje Đurđevićeva govora iz 1704.

IOSEPH CAVTVS LECTORI

3

Nisquam exaffior viri effigies emicat, quam in
 Palladijs lucubrationibus, qua enixa animi
 contentione progenita, ut soboles patrem, ani-
 mum Auctoris viuidiffimè representant. Ita-
 que cum huius splendida orationis parentem,
 dum Asculi moraretur propter studiorum no-
 strorum similitudinem candidiffima familia-
 ritate complexus fuir, visum est eo abscedente saltem ex-
 eius partu relicto genitorem feliciter experiente, meam soli-
 tudinem consolari. Vique aeternum foret, & mihi, & bonis
 omnibus id solatium, elegi utcumq; affectare immortalita-
 tem, & typis mandare orationem, quam ille in primordijs
 scholasticis, quando nostro Sanctissimo EMIGDIO Patroci-
 nante Asculum a terra tremoribus illesum respirabat, inter
 plausus omnium, & praeconia recitavit. Dederunt stimulos
 consilio meo alij quoque ornati ssimi viri, quas coniuncti ssimos
 Auctori

A 2

4. *Auctoris noveram, & quorum benevolentia in eundem ex ad-
pitis in calce corum dantibus optime patebit. Nec minus
hac ratione mea pariter laudibus consilere credidi, cum non
modicam estimationem conciliat liberalis in eius encomia-
Auctoris stylus; quare sancto illo hac egerim, veniam me-
reor, nam ab instituto, quo me Patris Nicolai Mariae Geor-
gis meritum compellebat, nil retrahere poterat, quam eius-
dem modestia suos partus contra omnium sententiam unica
contemnit. Vale.*

ORA

ORATIO

PRunnas, fortunæque inclementiam sua
profecto agit ambitio, ut perarò nisi
inditionum florentissimas, in scilicet
mos Populorum suæ devoluerint imma-
nitatis vehementiam incendijs, vasti-
tate, rapinis, cædibus, sanguine per-
grasatæ. In tota Terrarum amplitudi-
ne, quid Italia gloriosius, quid spectabilius occurrat
Terrarum oculus est, Regina Regnorum, Cœli Vica-
ria, belli, pacisque, artium parens, magnificentiæ, no-
bilitatis, virtutumque miraculum. Quid in Italia suspi-
ciendum magis, quid Diviniûs Roma? Quæ olim non
alio Imperium suum confinio circumscripsit, quam tri-
umphorum: non alio numero triumphorum gloriam de-
finiit, quam certaminum: non alijs litoribus certami-
na, & arma compescuit, quam naturæ. Quid tamèn
acrioribus tentatum fortunæ insidijs, quid cum arctio-
ribus ærumnis violentius confictatum post hominum
memoriam fuit, quam in Terris Italia, in Italia Roma,
ut penè dixerim ab illis ad inopiam compulsum fortu-
nam rapinis repetisse, quæ prodigalitate profuderat.
Tu quoque Asculum Samnitum, Picentumque commu-
ne ornamentum, Vrbs præstantissima, & nunquam sub
Emigrij tui ductu, & protectione interitura, tu quo-
que luorem impotentissimæ fortis non semel experta,
dignitatem tuam periculorum magnitudine, depulso-
ne periculorum Emigrij amorem, & beneficentiam
comprobasti. Sanctimonia tua supra mille Civium pro
Christo immolatorum Sanguine sacundata: pietas in
colarum

colarum sub Vaticano Sacerdotij Principatum suam vltro deponentium libertatem : liberalium artium fertilitas augendae Religioni accommodata : Florentium ingeniorum numerus, solertia, splendor, meruit, ut à te perpetuò staret Superum amor, atque indulgentia, & eorum ope praesentissima maior emergeres, quorum valentioribus infertunjs luctabare. Vnum tamen in praesentia expendendum mihi tribuo Emigridanae beneficentiae argumentum ; infinitus sum in dicendo, si cetera altius excutere velim. Summam igitur, Caputque orationi meae constituo, malum illud teterrimum, quod hoc ipso horruitur Anno, cuius impulsu cecidere nobilissimae Vrbes, cuius terrore ab inis concussa radicibus Italiae compago nutavit, quod denique a vestris manibus, ab opibus vestris Emigdio deprecante depulsum est. Non inuicendum id fore vobis spero, nam nihil dulcius grato animo accidere potest, quam adiutorem inuenire in reponendo laudibus beneficio, quod non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia aquare possit. Infuetum forte in hisce studiorum nostrorum initijs Orationis propositum meae nonnulli videbitur, non iniquum tamen, quid enim insidiosum est quam abeitis laudibus scientias auspicari, cuius nisi in repellendo damno emicuisset prodigia, nec spes Adolescentium litteris, neclitterarum palestra superfuisset Adolescentibus, & veluti inducto initio sapientium exedrae conticuiscent.

Conseruationis beneficium, eiusque pondus, & ratio tum ab amoti mali gravitate, tum a seruati boni praesentia reputatur ; Quod singillatim in reliquis vtrumque propositae beneficentiae caput in ea, quam exorandam suscepit Emigdij benignitate conspirat. Praeclarissimae Vrbi Anitnam, Spiritumque retinuit. Retinuit autem ? Imo exitij impetum tanta sedulitate compressit, ut si post damna adhibere remedium dulce est, dulcissimum

simum fuerit nullo accepto detrimento, detrimenti quoque remedijs caruisse. At quale malum, Deus Immortalis ! quam triste, quam saedum, quam exitiale a vestris menibus, ab Opibus vestris, vestraque incolumitate remouerit, repulerit, ablegarit, accipite : Non, inluauit est elapsa pericula mente iterare, & recogitata delectant, quorum praesentiam horrebamus. Instabat vobis subterranea lues illa, cuius ingruente violentia tota omnium Parens nouercalibus odijs agitata in naturae animas, fortunasque confurget : Horrenda perniciēs ruinis ipsis, quas fecerat, insensa, ante cladem ipsam exitiosa ; pulterea nube oculos, aures corruentium fragore tectorum, sulfureo afflatu nares, mentem improvisi mali celeritate perturbans : Non mortales modo, sed Vrbes totas, non Vitas quidem, sed ipsa Cadaresque saeculorum, sed saxa ipsa, & solidam cautum, vetustatem inopinata concussione permiscens : Eludere fuga periculum velis, fugam exitij velocitate praeripiet : Firmissimis circumspiciare munimentis, munimina tua in tua damna conuertet : Excedas testis, & securitatem tuam patenti Caelo, campisque committas, distrahent sub pedibus solum, & discedentia Camporum viscera in hiatus teterrimos immugiendo disrumet. Exquisitis sanè nobiscum ludit supplicijs, & immania quæque tremor isse, terræque vibratio ceu malorum Regna in tragicam pompam, & luctuosam superbiam significationem, secum trahit : Oberit, frangit, in sinu Matrum natos, in oculis liberorum Parentes intercept, viuos elingtorum funeribus obruit, exterminat Patria superstitēs in sincera euaporatione alios, alios cemenitia rudum cōminutione praefocat, absumit penuria multos, plures membratim mutilat, & adempta luce conclusis aperit, vel carcerem, vel sepulchrum. O mali pondus

dus, & cumulatissimæ infelicitatis Iliadem. Summum
 igitur aliquid, singulare, palmarium dixerō, & si locu
 pletissima desint in vos Patroni vestri promissa, hunc
 calamitatum turbinem, nequicquam vestra mania citi-
 cumtonantem vigilantia suæ festinato subsidio Emigra-
 tum coercuisse. Sita est Vrbs vestra in opportuno sanè
 loco, Cœli salubritate, Fluminum perennitate ornati-
 simo, tum ad hostium incurfiones, tum ad Annona-
 Charitatem agrorum vbertate depellendam accommo-
 dato, vtque ex omni parte Sedes Beatissima foret, il-
 lam naturæ ingenium, ad decorem, atque superbiam
 circumiectis montibus coronauit. Sed vt sæpe corona
 ipsæ in Caput cedunt exitia, sub hisce molibus, qui-
 bus circumambitur Vrbs vestra intestini cubilia mali,
 & arcanae labis penetrabilia concludantur, collectisque
 diutino otio viribus, longaque mora innascente pernici-
 cie, Spiritus in arctum compulsi tandem hoc ipso An-
 no subita Terræ conuulsione, & horribili cladis feditate
 prorupit, vt vobis alitrinsecus conterminas diuas Vrbes
 in Sabinis alteram, alteram in Vestinis finitibus cum
 adiacenti Regione deleuerit. Tum quæqua ventus di-
 scincta calamitas debacchari: Priuata, publica, Sacra
 omnia, profanaque funestissimæ sortis arbitrio permitti-
 Spes omnium fortunæque pessimæ ire: Cœlium morien-
 tium gemitu, fugientium stridore repleri: Inundari san-
 guine, & lacrymis fora. Constituti eratis in medio,
 exaudiebatur penè a vestris arcibus cadentium ædificio-
 rum fragor, Montes vestri immugiebant ad vebemen-
 tiam vicini mali; in vestris tamen manibus Emidio sus-
 fragante securitas regnabat, & quies. Magnum est,
 Maius tamèn esse crediderim, quod vestri homines su-
 perueniente discrimine in illis deuotis Vrbibus interco-
 pti euadebant cladem; Maximum tandem, quod res
 & mercimonia ipsorum post multos dies e reuolutis ru-
 derum

derum fragminibus incorrupta luci, ac dominis restitu-
 ebantur, vt palam omnibus fieret Emigdio curæ esse,
 non vt viuatis modo, sed vt bene, beateque viuatis.
 Imminentes Romæ ceruicibus Hunnos, fortunamque
 Attilæ infregerit Leo: recreauerit Nisibim Syriæ deie-
 cta Persarum obsidione Iacobus: Badagas immanissi-
 mam Indorum colluuiem Christianis cadibus in-
 hiantem Xauerius frontis constantia, & veneratione
 retulerit; Deterius omni barbarie est malum, atque
 ipsi Hunnorum sæuitiæ, impotentia Persarum, Indorum
 violentiæ pertimescendum, a quo seruati in futura mo-
 do felicitate respiratis. Neminem fore puto adeo vilem
 sibi, & diris immortalibus obruendum, qui in dubium
 audeat reuocare, vestrorum ne capitum sospitator, al-
 fector fortunarum æmigiū fuerit, nam ad tantam refel-
 lendam audaciam ipsa hæc mania Gothicæ olim proter-
 uia terminalis metæ, ipsa hæc templa, & antiquum splen-
 dorem spirantia ædificia proclamabunt. Nos eius manura
 sentimas fontis debilia, seruantis firma, natantia con-
 firmantis: Nos in abstrusis sibi ædium fundamentis pe-
 netralis exitus semina perferuntem, reperta excluden-
 tem, exclula disstantem: Neque id insolens sentientibus
 fuit; Vidimus eum siquidem præteritis quoque sæculis, cum
 longè, lateque peruagata contagio ditiones integras exha-
 urire, Urbem nostram ad pestis remedium circumducta
 saluberrimi thuris euaporatione lustrantem: Vidimus sil-
 lantes Romano sanguine gladios Alarici obiecto igno-
 ense a nostris Arcibus deterrentem: Vidimus cum Anno-
 næ angustijs gemeret oppressa Italia, Campi pestilenti ro-
 re polluti intermortuas fruges vix ederent, & denorati
 partitæ retrograda per immanitatem natura in matrum
 viscera remearent, Vidimus Sanctissimum Antistitem nu-
 be subiectum, Tuentinos agros fecundissima lustralis
 aquæ resperfectione circumferentem. Nouimus profecto,

B.

nou.

animus quoties composuerit ciuiles turbas, quoties mor-
barum vires infregerit, quoties reddiderit amissa, reddi-
ta amplificauerit, amplificata seruari, & circumseptam
prodigijs nostram Urbem erexerit semper in melius, vt
hostibus sacra, atque impenetrabilis, socijs laudabilis, &
veneranda, nobis suauissima, & felix semper esse videretur,
& esset. Et quidem, vt planè loquar, vobis Emigdius est,
quod sol Mundo, tenebras superfluitationis imminuit, cor-
minatas lethali aspiratione auras abstergit, effeta ter-
ræ sterilefcentis senectam renouat in vbertatem, hyper-
boreas furias barbarorum, veluti tumultuarias ventorum
hyemalium conspirationes, abrumpt: Hoc tamen supra
Solem Emigdius est, alter dum terras fouet occidit, alter
dum occidit magis fouet, alterius auxilia diurna Emigdij
immortalia sunt: Vtq; grata Rhodiorum munificentia ex-
citauit molem quotidianæ solis beneficentiæ respōsuram;
Emigdij Statua (sans Asculum est, & illa nunquam abo-
lenda, florentissima Imago Pietatis, quam in vestrum
Anicis erexit promeritorum eius fidelis memoria sempi-
ternam. Avertit infandam perniciem adhuc tamen in ser-
uato bono (quod alterum fuerat propositum orationi ca-
put) optimi Parentis benignitas sublimius explendescit.
Seruauit Urbem, & belli, & pacis artibus, & vetustate, &
pulchritudine, & opportunitate, & præstantia in paucis
memorandam. Perscrutamini antiquitatis tabularia, ex-
curre monumenta, temporum rationes inite; Vltimæ ori-
ginis vestræ gloriam ante conditam Roman, ante nomen
Romuli vestram potētiā extitisse cognoscetis. Nati ho-
mines ad Sicorim fluuium Ilerdam Hispaniæ alluentem,
formidabilis tunc temporis natio sub Duce Siculo in Ita-
liam traiecta vestram Urbem posuit, eaq; demum pro bel-
licis vsa munimentis, Regniq; solo Siciliæ sub inde domitæ
nomen dedit, & quicquid a Supero ad Inferum mare, a Sa-
binis ad Iunonis Lacinia Templum, Rhegiumq; proten-
ditur,

ditur, Imperio, & ditioe retinuit: Asculum ab incu-
nabilis regnare capiti, primordia tua enitueri popu-
lorum vesticulibus cumulata, & cum te vix natum nos-
se poteras, iam poteras triumphare. Quid tamen de
reliquis primum mirer, quid postremum! Multa enim
mihi de te admiranda, amanda alia, plurima venera-
bilia, quædam pacata, nonnulla bellica, omnia lum-
ina, amplissima omnia Suggestuntur. Togæ ne decus, &
Palladij otij vmbrales curas prædicem; Cuncta præ-
conia sibi vindicare videntur, sed hæc quoque in par-
tes discedunt, & antiquorum studia cum recentiorum
eloquio, & eruditione disceptant. Hæc Transiundos,
Bonifios, & trecenta Virorum nomina, illa Betutios,
Cælios, Pituanios, Paterculos obiciunt; illa felicitas
suis litteris æuum contigisse, hæc diuturnitas: Illa per
Augusti plus minus etatem, Hæc per mille Annos non
intermisso opere, Athenæos suos, Academias, & do-
ctrinarum exercitamenta viguisse commemorant. Sed
dum, vris laudum Principatus, atque excellentia sit
adiudicanda, difficile est coniectare, id vnum, vt egre-
gium dico, maximam voluminum vim, atque supelle-
tilem ab expugnato Asculo in triumpho detulisse Pom-
peium Strabonem. Quæ venerabiliores exuniæ e trim-
phata Apollonia, Athenis, Rhodo; quæ e Stoa, Aca-
demia, Peripato nobiliora scientiarum argumenta de-
sumi poterant, quam quæ ex vestra Vrbe desumpta
sunt. Viderit Roma quondam, nitidissima victiarum
fercula Prouinciarum, viderit arma exutorum hostium
in Capitolium deportari, viderit Hispanorum Cetras,
Gæsa Gallorum, Rhomphæas Teutonum, Scytharum
Peltas, Macedonum Sarissas, Phætras Affricorum,
vidit quoque miratæque est nouum armorum genus, &
opulentiam miratæque est nouum armorum genus, &
potentiam suam; quod eos vicisset, qui conscriptis vo-
luminibus

12
luminibus de morte ipsa confueuerant triumphare. In-
terea proderant Asculo detrimento sua, & facto oble-
cundante factum est, vt per huiusmodi spolia Triuen-
tiæ Gentis sapientia omnibus Populis Romam comme-
antibus innotesceret, & suæ in eximiam Urbem sapientia
peniteret fortunam. Sed plura de pacata liberalium ar-
tium ratione dicere meditati, obstreperunt Martis stu-
dia, armorum concussio, triumphorum ad-oræ vestro-
rum Cuium largis sudoribus irrigatæ: obstreperunt sanè,
& non importunam venerationem inijciunt, quod potu-
erit inter militares tubas tanta consuecere sapientia in
scientiarum vmbraculum dolescere Martiæ lauri,
idemque duces & scriptoribus nitidissima argumenta
pugnando, & pugnantibus immortalale nomen scribendo
impertiri. Religio mihi est profectò hic plurima præ-
termittere; ne temerè ausim fulcipere laudationem, in
qua vel strenuissimos Oratores nerui, ac latera defecif-
sent: Datum est vobis ingenij robur, vobis commenta-
tionum vbertas, vobis æloquentiæ perennitas eo confi-
lio, vt laudes vestras nemo, nisi ex vobis pari dicendi
Maiestate, atque amplitudine excipere possit. Prætereo
itaque Sabinos Populos Romam deinceps succedentibus
sæculis amplificaturos vestram Urbem auxisse Siculis ex-
terminatis, & eorum vexillis Pico Aue Martia insiden-
te omen susceptum Asculanorum gloriam volucris quo-
dam armorum seruire latissimè peruagaturam. Non-
me detinebit Romana Ciuitas Virtutibus vestris, non-
præcibus data: non Regum vestrum nomen veneran-
tium ornatissimæ legationes, non pro Vaticanæ Maie-
statis tutela sapissimè in omnem Martis aleam exposita
salus. Quid commemorem Duces Vestros, Ventidium
clade non penitenda Parthorum primum Craffi inani-
bus parentasse, quid Paterculum coronas sub magnis Im-
peratoribus meruisse, quid Palessinam expeditionem fau-
stissimè

13
stissimè gestam: Satis fuerit pronuntiasse Asculum Ro-
mæ amulum aliquando, & Capuæ, Chartaginique tur-
rimo annuerandum, nisi alteram peritiam belli, hu-
manitate alteram præceffisset. Romanis insulantibus re-
pugnatis toties victi, & victores: animos, opesq; a cladi-
bus desumendo ad innatam fortitudinem vasle vtraq; ex-
ercuissis: occidistis Consules, trucidastis Legatos, sub alijs
demum Consulibus totam in vos Romanorum potentiam
commouistis: Quo euentu tandem, Conserto vtrinq; cer-
tamine, signisq; collatis, ecce tibi Terra Romanis Domi-
nis obsecuta improuisa agitatione succutitur, portento
perculsi hostes cedunt, specimine tamen relicto, Truenti-
nos Populos tentari non nisi temeritate, vinci non nisi pro-
digijs potuisse. Vt nihil de vestris infulatis Proceribus, &
Principibus purpuratis dicam, numerus, & præstantia fa-
cit non bonis Oratoribus perimiscenda: Vt nihil de San-
ctitate loci, temporis exiguitas cogit; nam Beatissimi Li-
ni primi a Petro in Romano fastigio Principis, Veneran-
dæ, Polissæ, Christiantiani decora, & laureæ paucis ex-
hauriri non possunt: Vt nihil de nobilitate familiarum ipse
monet rei perspicuitas: Ceterorum in simulacris, in mar-
moribus, in tabulis genus viuuit vestræ vetustatis, clarita-
tisq; monumenta vernuntur in totis Oppidis Furiæ, Mu-
tios, Anulios, Parinos, Sentias, Valerios nomine præ-
ferentibus. Cum itaque, & exitij profigati, & asserti bo-
ni pondus exactissimè, vt licuit, recognouerimus, par est
humanitatem vestram gestire in plausus, & illibatam opti-
mæ fortistenorem faustissima gratulatione concludere:
Quid vltra tutela tua Emigrij Sanctissime Antistes, opti-
mæ propugnator, quid tua benignitas potest, cum omnia
feceris. Cælitibus suis multi singillatim suscepta beneficia
debeant, nos omnia simul, a Plerisq; vulnus amotum sit, a
nobis, & vulneris amouendi necessitas ablegata. Reliquis
terrores, delictæ nobis: cæteris lacrymæ, nobis gaudia:
vastita.

¹⁴ vastitas alijs, nobis securitas impertitur. Sortem suam vix credunt Animi, vix sustinent mentes, alienaq; damna consentiunt in ampliore nostræ salutis fructum, & felicitatis sensus, qui assuetudine consenuerat, propositis aliorum miseris excitatur. Quid ego nobis reliquum sit, quam in tuis laudibus, præconissq; omnem, quæ munus tuum est, ætatem cōterere, & indulgere ardentissimās beneficio gratias, quod nulla vnquam exstinguet obliuio, nulla quorumvis sæculorum posteritas obmutescendo inuidebit.

Al

15
Al Molto Reuerendo Padre *Nicolo*
MARIA GIORGI
PER L' ERVDITISSIMA SVA ORAZIONE
IN LODE DELLA CITTA'
D' ASCOLI
MADRIGALE.

P Erche **MARIA** **Al** nel nome
Sei d' eloquenza vn Mar sempre fecondo;
Ad altri non fecondo;
Quindi te amico il fato
Degl' Achilli Ascolan ti fe l'Humero,
Non fu vano il pensiero;
Giacche di tanti Eroi
A renderne le Glorie Illustri, e chiare
Men non vi vuol che d' eloquenza vn Mare:

In Tributo d' Offequio
Giuseppe Bastoni

36

Su la materia trattata)
NELLA DOTTA PREFAZIONE
S' allude alle varie Lingue possedute

DALL'AVTORE
DI QVELLA.

SONETTO.

S'Al variar linguaggi, empia Babelle
Vide al suolo cader Torri sublimi;
Tu con le Lingue tue, che tutte esprimi
GIORGI, l'Afculee Torri alzi a le Stelle.
Sorgon quasi al tuo dir Tebi nonelle:
Così forti l'idee ne l'atmo imprimi;
Che fur de' tuoi verd'anni i Studi primi
Franche, Fosche, Latin, Greche fauelle.
Minacciaronfi a Noi rotte in frammenti
Dal tremore del suol Moli vetuste;
Ma intere le mostrar tuoi dotti accenti.
Ond'io, per dare a te lodi ben giuste,
Cerco: se opraſſe mai maggior portenti.
Chi deſcriſſe, ò chi ſe moli ſi auguſte?

Tullio Lazzari.
Il Ciel

IL CIELO FERENDO GIOVA
In Lode dell' Eloquentissima Oratione
DEL MOLTO REVERENDO PADRE

NICOLO' MARIA GIORGI
SOPRA ASCOLI

Felicitemente Preſervato dal pericolo de' Terremotti

SONETTO.

Non più rampogni ò Ciel, cò ſuoi ſoſpiri
I tuoi giuſti rigor, doglia mondana;
Che la tua man, ſe mai fia che ſ'adiri
Più del braccio Pelleo fere, e rilana.
Anzi per auuicinar, g'apri martiri
Fà che forga da quei gloria ſourana,
Come dal Verno April, da i nemi l'Iri
Nato dall'ombre il Sol, l'ombre allontana.
Ogni mole ondeggìò, forte nemica
Die vrito al ſuo furor, d'Aſcoli al piede
Scoffe arcanè tran ò la madre anica.
Mà ſe d'Aſcoli in gloria il danno riede,
Se di GIORGI aureo ſfil l'Encomia, ei dica
Mi piace anche il dolor con tal mercede.

In atteſſato d'ammirazione
Don Giuſeppe Quattr'Occhi
C Applauſo

Applauso Poetico

ALLA RARA VIRTÙ
DEL MOLDO REVERENDO PADRE

NICOLO' MARIA
GIORGI
SONETTO.

S' Aggio Orator, all'or, ch' esponi e additi
Del Santo Eroe le gloriose imprese,
Porti coi strali di virtù eruiti

Al tetro oblio indultuolose offese.

Da i tanti mali a vostra pena orditi

Discopri a pro di noi le sue difese.

Indi la gracia a i nostri cor pentiti

Con protulso saper ne fai palese.

Or s'ogn'alma quaggiù consoli, e bei

Col facendo tuo dir, qu'il premio, e quale

Mercede al merto tuo sperar tu dei?

Ah! che alla tua virtude è premio eguale

La tua stessa virtù, per cui già lei

Oggi ne fogli tuoi fatto immortale.

In attestato d'ossequio.

F. M.
S'Allud.

S'Allude a i Pregi immortali
DELL' ELOQVENZA
DEL MOLTO REVERENDO PADRE

NICOLO' MARIA
GIORGI
SONETTO.

Piange Alessandro, & il suo vasto Impero
Entro vn'vina feral' sep' lto appella:

Troppo Achille n' hai tu Fortuna ancella

(Dice ei) s' al brando tuo destina Omero.

Vanne pur' de' tuoi Essi d' Tronto altero,

Di Pelide non hai sorte men' bella,

Giorgi all' oblio t' inuola, e Inuidia anch' ella

Plaude col' pianto al suo lodar sincero.

E vedrai, che non sa l'Ombra perplesca

Qual' d' Omero, e di Giorgi ella più brama.

Varia solo tua sorte in ciò confessa,

Che se d' Achille ei fè grande la fama,

Tu sei più grande or della fama istessa.

In argomento di stupore

Antonio Lenti

C. 2

Al merto

20
Al Molto Reuerendo Patre NICOLO' MARIA GIOR.
 GI s'inalza la sua erudita facondia nell' Oratione so-
 pra i terremoti, alludendosi ancora à i temi de tuoi no-
 bilissimi Panegirici detti in Questa Città, cioè.
 Là Morte in Paradiso; per l' ASSUNTA. Sempre simile
 à sè, perchè sempre Diuino; per S. FRANCESCO
 XAVERIO. il Monte in Statua; per S. IGNATIO
 di LOIOLA. Il Domator della Domatrice del Mon-
 do; per S. FILIPPO NERI. Il massimo frà i mas-
 si, perchè frà i minimi il minimo; per S. FRAN-
 CESCO di PAOLA.

SONETTO

Potè il Neri domar' chi vinse il Mondo,
 Tu l' alme in noi, che il piccol' Mondo adora;
 Fù massimo il Paolan', massimo ancora
 Ti dimostra il tuo dicato, e secondo.
Giorgi perche tua gloria vnqua non mora
 Dasti alla morte in Ciel viuer giocondo:
 Qual' Monte miro Ignatio, e mi confondo,
 Se il soggetto, o lo stil' più m'innamora.
 Se il tuo Xauerio già mostrasti appieno
 Sempre simile a se, sempre Diuino,
 Tai vanti il tuo saper' merita non meno.
Ma se poi infiorando vn fier' destino
 Fai gl'orror' grati, & il periglio ameno,
 Qui maggiore di te, te stesso inchino.

In segno d'ossequio
 F. S. V.
 L. Vellità

21
L'vtilità partorita dai Pericoli
PER L' ELOQVENTISSIMA ORATIONE

DEL MOLTO REVERENDO PADRE

NICOLO' MARIA

G I O R G I.

SONETTO

MEntre cinto d' orror', di furia ardente
 Alla Regia di Pico infidia il fato,
EMIDIO allor contro il destino irato
 Le fa base il suo Braccio alto, e potente.
 Vedemmo dal' tremor conquise, e spente
 Città antiche giacer in ogni lato,
 Ma di pene imminenti il nembro armato
 Pionè solo fra Noi tema innocente.
 Anzi crollo sì fier' di glorie è fabro,
 Come nube, che fura à Delio i lumi
 Con l'acque auuina il suol' adusto, e scabro.
 Scoffe di rio vapor' tartarei fumi
 Per nostro eterno onor traser' da vn labro
 Torrenti d'oro, e d' eloquenza i fiumi.

In rimostranza d'ossequio
 Don Francesco Cappella

C 3 S'augura

S' Augura Eternità di Glorie

ALLA CITTÀ

D'ASCOLI

ESSI TOCCANO LE LODE

Del Molto Reverendo Padre

NICOLO' MARIA

G I O R G I

S O N E T T O

A Scoli a che temer! l'vrto degl'Anni
Piu non reca al tuo piè crollo nocente;
Di maligno deim' i ire son' ipente,
Pugnano à tuo favor' anche gl'affanni.
Paralitico il fuol' trema a tuoi danni;
D'EMIDIO ti sostien' la man' potente;
T'insidia col' oblio del' tempo il dente;
Giorgi n'appresta ad inuolarti i vanni.
Godi già latta eterna, il Ciel' secondo
Destina al' nome tuo glorie non frali,
Femice del Piceu' s'ammira il Mondo.
Fremi pur' contro te turba de mali
Ma in van', se Giorgi con sapere facondo
Anche i deliqui tuoi rende immortali.

In Tributo d' Offertorio
Giuseppe Canu

Encoi

23

ENCOMIO AL MERITO

DEL MOLTO REVERENDO PATRE

NICOLO' MARIA

G I O R G I

O D E

G iorgi, se scrui in stil', che all' alme impera
I trionfi immortal' de sacri Eroi,
Si ferma il Tronto alla faccandia all'era,
E men pieni confessa i lidi suoi.
Se il labro appressi al Eliconio fonte,
Cangi gl'argenti d'Ipocrène in oro,
Tratto col tuo cantar' sù la tua fronte
Dalle chiome sebee corre l'alloro.
T'empion' d'estro Smirneo Musè supreme
I' e duce Omèro, e non ti mira lungi;
Siequi il Cigno di Mantò? ecco, che eiteme;
E' ti volge a guatar' sè l'ò raggiungi.
Mentre sposi la man' a i tofchi auori,
E' stringi ausonio plectro in dolce guisa,
Dal' Adriaco sen la patria Dori,
E l' Epidaurò tuo non ti rauila,

S'Ascoli

34 S' Ascoli encomij al' rio tremor' smarrita
 Del grande EMIDIO emulor' ti scerni,
 Tu la doni alla gloria, egli alla vita,
 Ei la consèrva a tempo, e tu l'eterni.
 Con discorso Divin' da te s'elipse
 Tra gl' eccidij vicini ella viuentè,
 Come lauro gentil' tra piante oppresse,
 Dal trifolco furor' di nubbe ardente.
 Ma con quanto splendor' iui sostiene
 I gran' vanti d' EMIDIO aura faconda,
 Esorto per sua lode in auree piene
 Tulliano torrente i petti inonda.
 Da te in bilancia de perigli appeso.
 Il Patrocinio suo vince ogni fede,
 Mentre la risorir sà l' Tronto illeso.
 Dal germe del terror' la gioia erede.
 Portenti di Minerva? in quanti modi
 Nuovo Proteo de rostri il volto assumi?
 Incoronati, compiangi, ammiri, lodi,
 La salute, il periglio, EMIDIO, i Numi.
 Tremar' dal cupo sen' la Madre anticha
 (Mentre tu lo descrivi) io miro inante,
 E di crudo Destin' l'ira nemica
 Calcar' conquisse membra, e molli infrante.
 Però grato è il terror', la pena è cara,
 Che dalla penna tua s' infilla al core,
 Spoglia se stesso, e a lusingare impara.
 Da tuoi soavi inchiostrari anche l'ortore.
 Viurai dunque felice, e in ogni parte
 Ti fugiran' d'astro perverso i danni,
 Sempre sauto viurai, già che sai l'arte
 Di placar l'etra, & indorar gl'affanni.

In autelato d' offequio, e d' ammirazione
 Il Medesimo.

AI

Al Molto Reuerendo Padre
NICOLO' MARIA
 G I O R C I
 PER LA SUA ERVDITISSIMA ORATIONE

Sopra la
CITTA' D' ASCOLI
 LIBERATA DA I TERREMOTI
MADRIGALE.

A Ltri sublimi al Ciel' Penna eloquente,
 Alla tua fè prefisso
 Sublimita trouar' entro l'abisso:
 I raballan' le Cittadi, e crudelmente
 In tenebrose Tombe
 Squarcia alla terra il sen' turbo di Morte;
 Campegia iui tua penna, e il suol' fremente
 Fà, che le glorie tue raucorimbombe:
 Corre per vie nel cupo fondo afforte
 Onde nuouo non sia, che tragga fuori
 Di pretiosa eloquenza ampj telori.

Offequioso tributo
 di L. N.

LO

LO STAMPATORE AL LETTORE

A Vertasi, che nessun ordine di precedenza s'è osservato nella disposizione dei componimenti, mà s'è avuto solo riguardo alla diversità del tempo, in cui mi furono trasmessi, e vi ui felice,

Vid. Pro Illustris, & Reuerendis, D. D. ALEXANDRO VARANO Episc. Macer. & Tolent. Videri & Approbavit Iulianus de Illarjjs I. V. D. Canon. eccles. Cathed. Macer. Reuol. Episc.

Imprimatur.

Canonicus Cæsar Sala I. V. D. Protonotarius Apostolicus, Illustris & Reuerendis Episc. Maceratæ Vicarius Generalis.

Vid. Pro Reuerendis Parr. Magistr. Frat. ANTONIO LEONI Inquisitore Generali Anconæ Jacobus Franciscus de Amicis, Patri. Macerat. I. V. nec non Phil. ac S. Th. Doct. S. Officij Macer. Reuol.

Imprimatur.

Fr. Raymundus Toscani de Laureto Sacre Theologiæ Lector, Vic. S. Officij Maceratæ Ordinis Predicatorum.